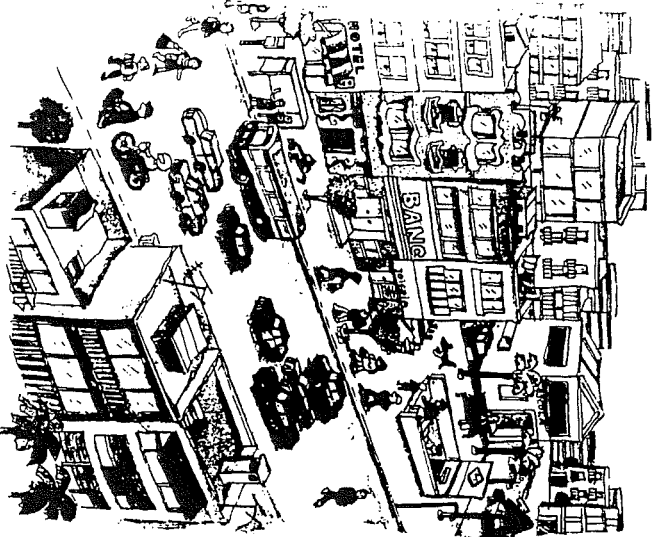

Poble amb masies als afores.

Barri d'una ciutat amb molt de trànsit.

La localitat

El poble

La majoria de persones vivim concentrades en localitats.

Un poble és una **localitat petita amb pocs habitants**. Tots els pobles acostumen a tenir una plaça on hi ha l'ajuntament, l'església i el mercat.

Les distàncies són curtes i es pot anar caminant a tot arreu.

Els habitants dels pobles acostumen a treballar al camp, a la mina, al mar o bé en alguna petita indústria.

Prop dels pobles hi ha persones que viuen aïllades en **masies o llogarets**.

Les masies són cases grans on viu una sola família que treballa als camps del voltant. Solen tenir un cobert per als animals i espais per guardar les eines. Els llogarets són petits grups de cases on viuen unes quantes famílies que treballen als camps pròxims.

La ciutat

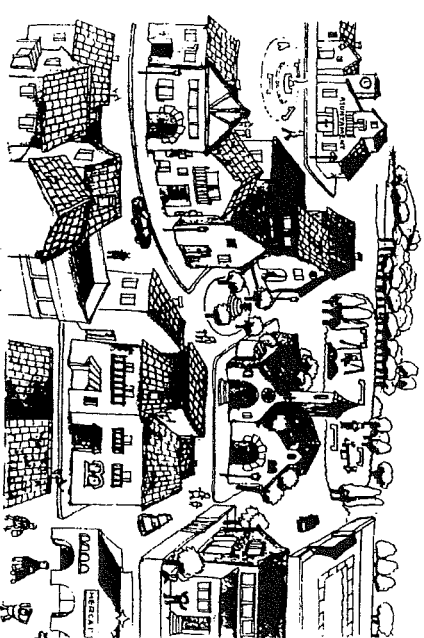
Una ciutat és una **localitat gran amb milers d'habitants**. Totes les ciutats estan formades per diferents **barris** i els edificis acostumen a ser bastant alts, amb molts pisos.

A les ciutats hi ha molt **trànsit**. Com que les distàncies són grans, molta gent es desplaça amb cotxe pels carrers. A les ciutats més grans, moltes persones utilitzen el mètro o l'autobús, que són transports públics.

Els habitants de les ciutats treballen en oficines, fàbriques, botigues i altres serveis: escoles, hospitals, aeroports...

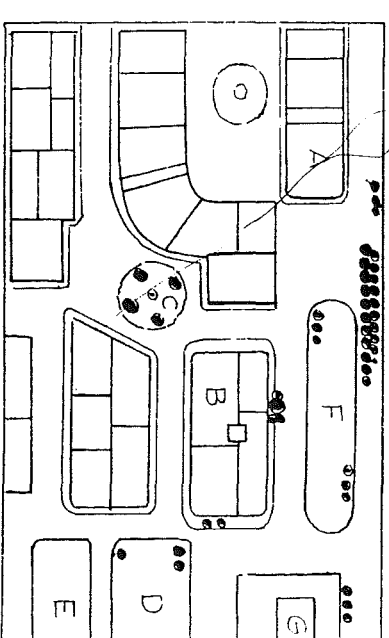
Localització d'indrets en un plànol

Els plànols són petites representacions de grans espais vistos des de dalt. Són molt útils quan visitem un poble o una ciutat. Ens permeten orientar-nos i saber on podem trobar els edificis i els carrers més importants.

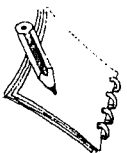

98

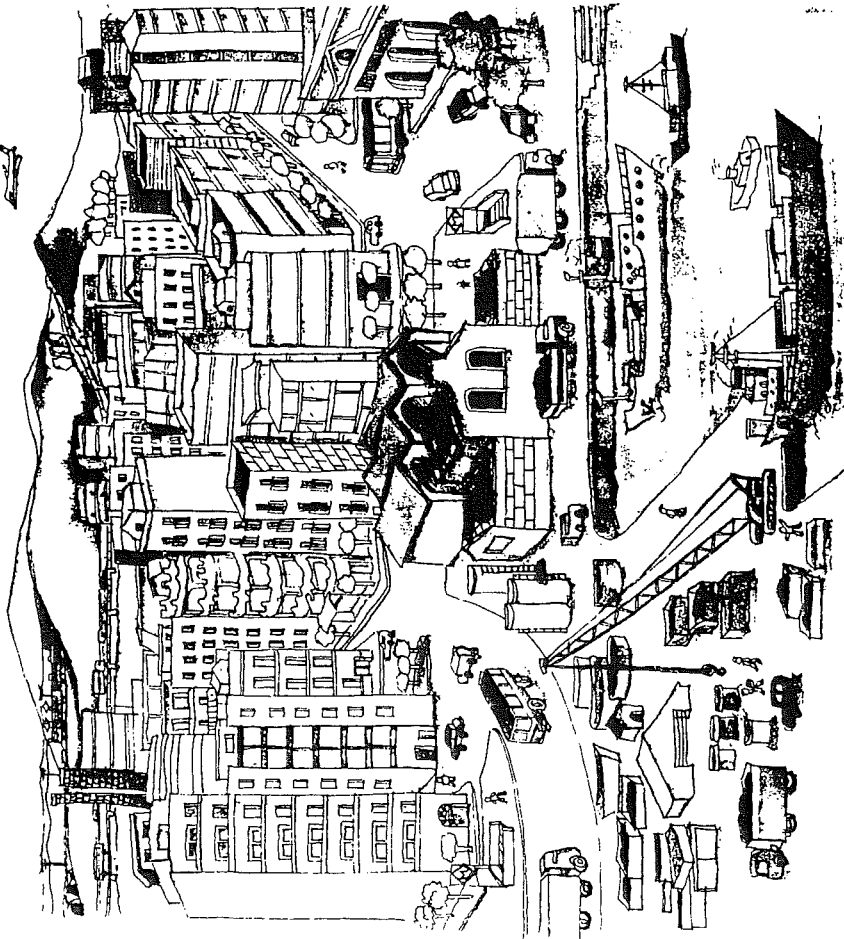
1. Observem el dibuix del poble i hi localitzem els indrets i els edificis següents: ajuntament, església, plaça, escola, mercat, parc i piscina municipal.
2. Busquem els mateixos indrets i edificis en el plànol fixant-nos en la lletra que identifica cada lloc.

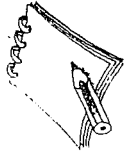
1. Digueu tres característiques del poble i tres de la ciutat.
2. Ressegueix amb el dit, en el plànol, el recorregut que fa en Jaume quan surt de l'escola per anar a entrenar a la piscina. Tingués en compte que ha de passar pel mercat i l'església, i que ha d'anar al parc a buscar a en Xavier.
3. Explica al teu company o companya el recorregut que fas quan surts de casa teva per anar a l'escola.

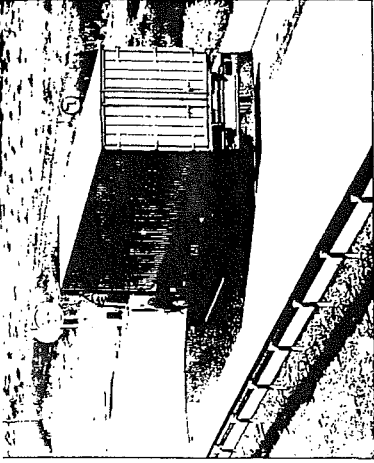
Els transports

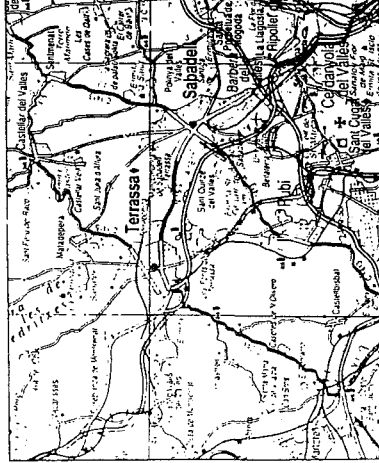
Els pobles i les ciutats estan comunicats entre si perquè puguem viatjar i perquè cal transportar mercaderies d'un lloc a l'altre. Per a això, utilitzem diferents vehicles: cotxes, trens, avions, vaixells... Algunes ciutats grans tenen metro.

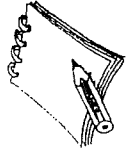
1. Digueu el nom de tots els tipus de vehicles que vegis al dibuix.
2. Esmenta el sistema de transport més antic i el més modern. Digueu dues característiques de cada un.
3. Pensa tres diferències entre el tren i el cotxe.
4. Digueu què ha de tenir una ciutat perquè hi puguin arribar els avions i els vaixells.

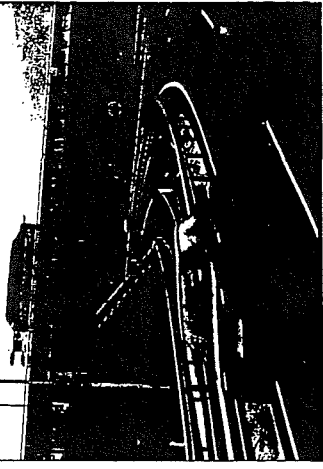
A. Els diferents vehicles que utilitzem per anar d'un lloc a l'altre i per transportar mercaderies són mitjans de transport.

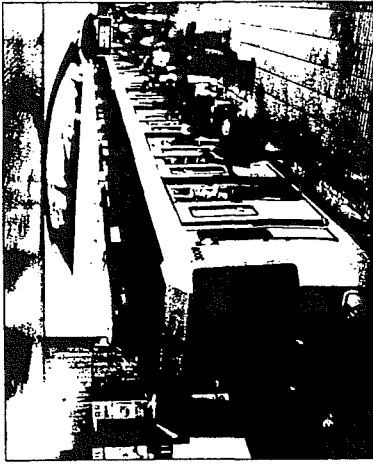
C. Abans de sortir de viatge, és bo consultar un mapa de carreteres. Així sabem la ruta que hem de fer per no perdre'ns.

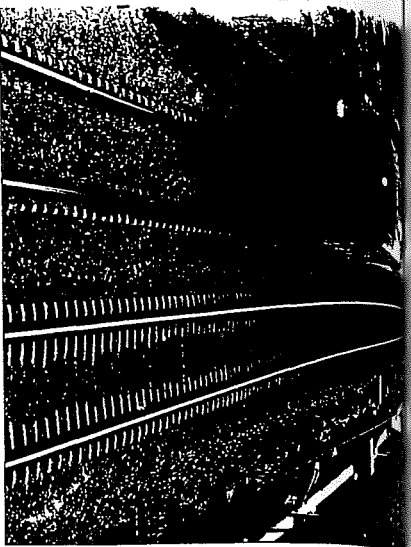
1. Mira la imatge A i digues per a què serveix el mitjà de transport que veus.
2. Fixa't en la imatge B i explica les diferències entre una carretera i una autopista.
3. Mira la imatge C, digues què representen les línies i explica per què són de colors diferents.
4. Fixa't que la imatge D representa un metro. Digueu el nom d'altres mitjans de transport que utilitzem per dins les ciutats.

B. Les carreteres, les autopistes, les autovies i les vies fèrries són algunes vies de comunicació per on circulen els vehicles.

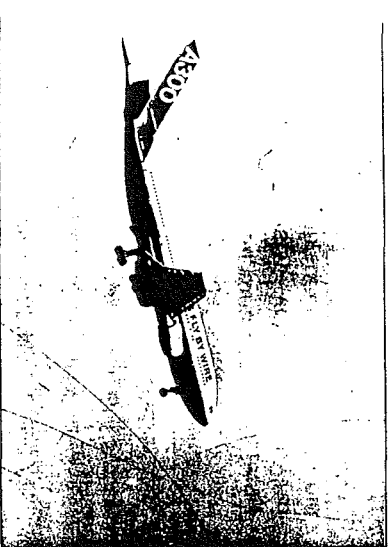
D. El metro és un mitjà de transport ràpid i poc contaminant que utilitzem per desplaçar-nos dins les grans ciutats.

Tren circulant per una via fèrria.

Transatlàntic atracat al moli d'un port.

Avió de passatgers.

Els transports i les vies de comunicació

Els transports per terra

Els transports per terra es fan per carreteres i per vies fèrries.

Les **carreteres** són les vies de comunicació més utilitzades. Hi circulen cotxes, camions, motos i autocars. Les **autopistes** i les **autopistes** són vies amples i ràpides, amb dos o més carrils per cada sentit de circulació. En canvi, les carreteres locals són estretes i sovint tenen revolts.

Per les **vies fèrries** hi circulen els trens o ferrocarrils. Hi ha trens de passatgers i trens de mercaderies.

Per construir aquestes vies de comunicació, es fan **túnel**s i **ponts**.

Els transports per mar

Els transports per mar es fan amb vaixells.

Els **vaixells mercants** transporten mercaderies i els **transatlàntics**, passatgers. Recorren grans distàncies d'un país a l'altre i atraquen als **ports** de les ciutats. Aquests ports són grans i estan formats per diferents **molls**. Hi ha grues per carregar i descarregar i magatzems per guardar les mercaderies.

Els transports per aire

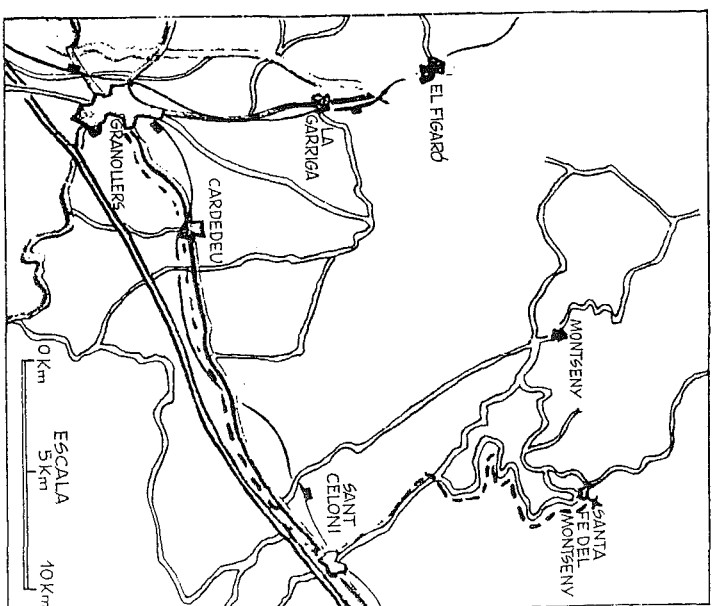
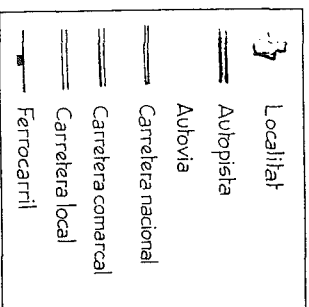
Els transports per aire es fan amb avions i helicòpters.

Hi ha avions de transport de mercaderies i avions de passatgers. Tots s'enlairen i aterren a les pistes dels **aeroports**. La ruta dels avions es dirigeix des de les **torres de control** dels aeroports.

Identificació d'un itinerari en un mapa

Els mapes de carreteres són molt útils quan fem un itinerari per una zona que no coneixem. Ens indiquen per quines carreteres podem passar sense perdre'ns. Aquí et presentem una part del mapa de carreteres de Catalunya, que correspon al Vallès Oriental. Hem marcat un possible itinerari per anar de Granollers a Santa Fe del Montseny.

1. Mirem la llegenda per reconèixer els diferents elements que trobarem al mapa: localitat, ferrocarril, autopista...
2. Localitzem el punt de sortida i el de destinació del nostre itinerari.
3. Ressequim les carreteres que ens hi porten.
4. Triem l'itinerari que més ens convingui.

1. Escriu els tres tipus de transports que hi ha i posa dos exemples de cada un. Digue's quin és el transport més ràpid i quin el més lent.
2. Copia el nom de les localitats que es troben en l'itinerari des de Granollers fins a Santa Fe del Montseny.
3. Fixa't que l'autopista és una alternativa més ràpida perquè no passa per dins de cap localitat. Mira el recorregut del tren i digues si segueix el de la carretera o el de l'autopista i per què.
4. Explica per què la carretera que uneix Sant Celoni amb Santa Fe no és comarcal sinó local.

Els transports públics i els privats

Els transports públics

Els transports públics són aquells que pot utilitzar qualsevol persona pagant un import sovint justificat per un bitllet.

Hi ha transports públics que enllacen pobles i ciutats. S'anomenen **transports interurbans**. Els autobusos i els trens són transports públics interurbans.

A les ciutats més grans hi ha transports públics que enllacen diferents punts de la mateixa ciutat. Són els **transports urbans**. L'autobús, el metro, el taxi i el tramvia són transports públics urbans.

Els funiculars i els trens cremallera són transports força utilitzats en indrets de muntanya.

Els transports públics són ràpids i barats. Tenen uns horaris establerts i segueixen unes rutes determinades.

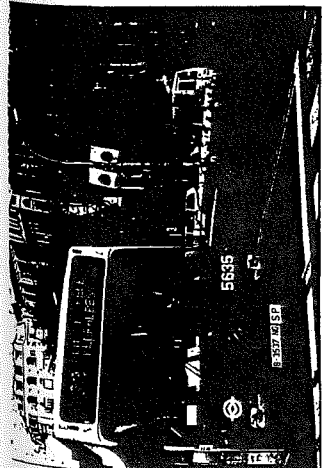
Els transports privats

Els transports privats són aquells que pertanyen a una persona, que els té a la seva **lliure disposició**.

Els cotxes, les motos i les furgonetes són transports privats.

Molta gent utilitza el seu cotxe per desplaçar-se per dins la ciutat. Això crea diferents problemes: embussos als carrers a les hores punta, dificultats per trobar aparcament i, sobretot, un augment de la contaminació a causa del fum i el soroll.

La contaminació de l'aire i el soroll excessiu perjudiquen la salut. Per això, sovint es fan campanyes que recomanen l'ús dels transports públics.

Autobús urbà.

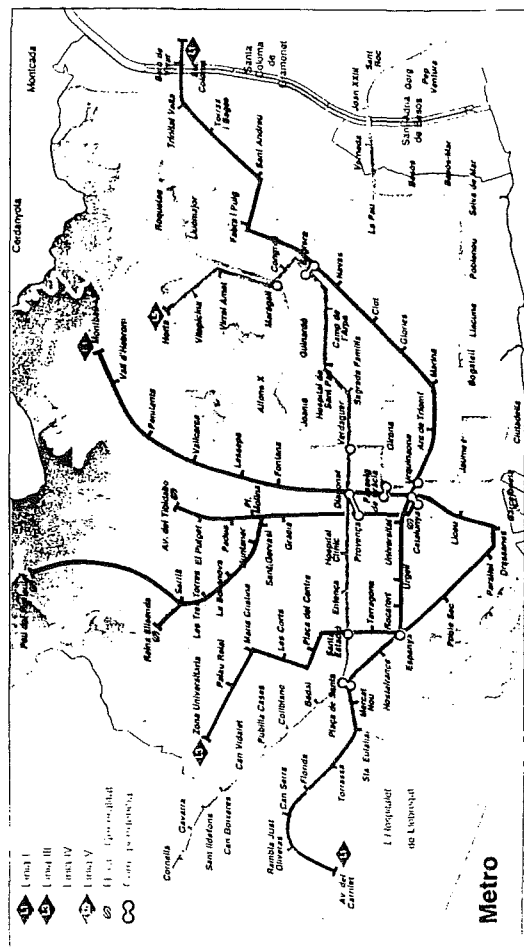
Taxi de Barcelona.

Embús de trànsit en una autopista.

Utilització d'una xarxa de metro

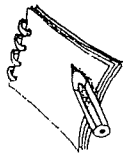
Molta gent utilitza cada dia el metro per anar a treballar o a l'escola. De vegades hem de canviar de línia a les estacions d'enllaç. Aquest mapa de la xarxa de metro de Barcelona ens pot ajudar a l'hora de saber les diferents combinacions per anar d'un lloc a l'altre sense perdre gaire temps.

Metro

1. Busquem al mapa l'estació en què pujarem al metro i l'estació en què baixarem del metro. Comprovem, a través del color, si estan situades a la mateixa línia. Si ho estan, no hem de canviar de línia; si no ho estan, busquem al mapa en quina estació d'enllaç hauríem de canviar.

2. Ens fixem en quina parada hi ha a cada extrem del recorregut, de manera que, quan pugem al metro, puguem saber en quina andana ens hem de situar per agafar-lo en el sentit correcte.

1. Explica quina diferència hi ha entre els transports públics i els transports privats i posa dos exemples de cada un.
2. Escriu el nom de les estacions finals de les línies blava i verda.
3. Mira el mapa i escriu el recorregut que fa la Maria per anar des del barri del Guinardó, on viu, fins a l'Hospital Clínic, on treballa d'infermera.
4. Explica un recorregut de metro que facis habitualment o inventa'n un.

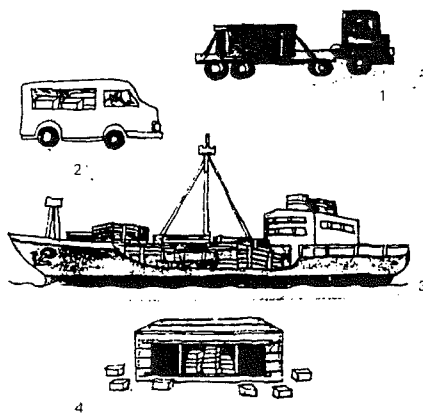
Activitats

Comprensió

1. Escriu una frase amb cada una d'aquestes sèries de paraules:
  - a) hora punta, embussos de trànsit, transport públic.
  - b) comerç, mercaderia, transport.
2. Escriu el nom de dos mitjans de comunicació terrestres, dos de marítics i dos d'aeris.

Aplicació

3. Llegeix les situacions següents i digues quin mitjà de transport utilitzaries en cada cas:
  - a) Vius en un poble a prop de Girona, que s'hi comunica per tren i per autopista, i treballes al centre de la ciutat.
  - b) Aquest estiu te'n vas de vacances amb els teus pares a l'illa de Menorca.
  - c) Has de portar un carregament de gelats a un supermercat.
  - d) Te'n vas un cap de setmana amb la teva família a la Vall d'Aran.
4. Ordena els dibuixos de manera que expliquin el recorregut que fa un carregament des del port fins a la botiga i escriu una frase que expliqui cada dibuix.

5. Estudia les vies de comunicació de la teva comarca i omple la fitxa següent:

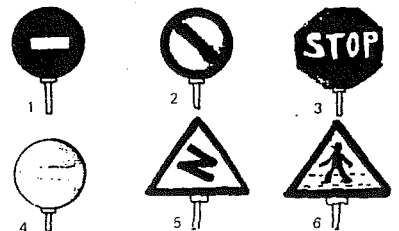
COMARCA :		
• Carreteres		
☐ Autopista ☐ Nacional ☐ Comarcal		
• Ferrocarril		
☐ Sí Línia/as:		
☐ No		
• Port		
☐ Sí	Tipus {	
☐ No		☐ pesquer
		☐ comercial
		☐ esportiu
• Aeroport		
☐ Sí		
☐ No Aeroport més proper:		

Síntesi

6. Relaciona cada frase amb el mitjà de transport que li correspongui: *avió, tren, vaixell, cotxe*.
  - a) És un mitjà de transport econòmic i poc contaminant.
  - b) És lent, però és un mitjà molt útil per al transport de mercaderies voluminoses a grans distàncies.
  - c) És el mitjà de transport més ràpid i més modern, però també el més car.
  - d) És el mitjà més utilitzat perquè pot arribar fàcilment a tot arreu.

Ampliació

7. Observa aquests senyals de circulació i escriu quin és el significat de cada un:

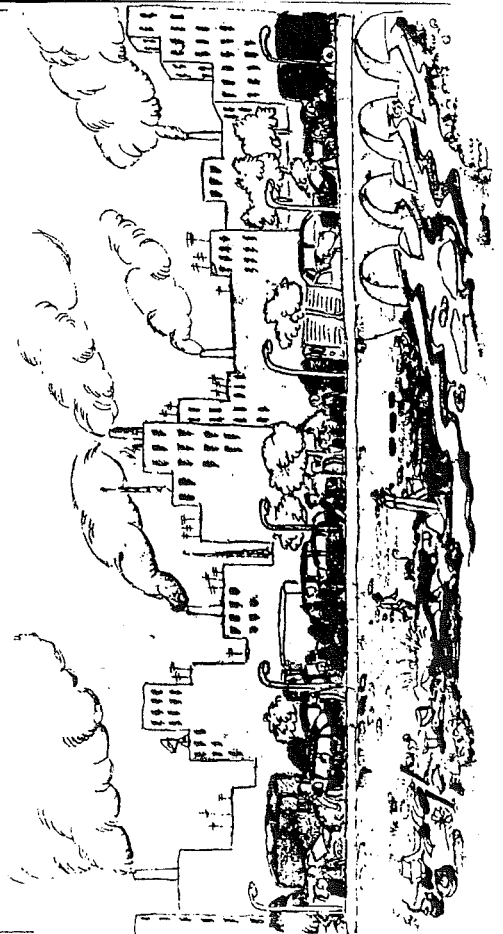

TREBALL PERSONAL

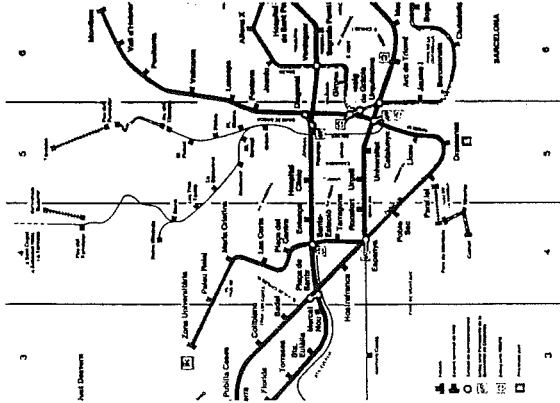
1. Les localitats que tenen més de 10.000 habitants són ciutats.
  - Quants habitants té la localitat on vius? Es tracta d'un poble o d'una ciutat?
  - A quina activitat es dediquen principalment els seus habitants?
  - Quines altres ciutats hi ha prop de la localitat on tu vius? Consulta l'atlas i localitza aquestes ciutats. Situa-les en un mapa escrivint el seu nom i indica al costat el nombre d'habitants que tenen.
  - Informa't a l'ajuntament de la localitat on vius sobre el nombre d'habitants que tenen de zero a 5 anys, quants en tenen de 5 a 10 i quants tenen de 10 a 15 anys. Amb aquestes dades pensa si la població jove de la localitat on vius tendeix a augmentar o a disminuir.

2. Observa aquestes vinyetes que recullen alguns dels problemes que tenen les grans ciutats:
  - Per què es produeixen aquests problemes?
  - Indica quatre accions que podríem fer cadascú de nosaltres per intentar millorar la vida a les ciutats.

3. El metro és un mitjà de transport molt útil per al desplaçament per les grans ciutats.

Imagina que arribes a Barcelona, a l'estació de Sants, i durant aquell dia vols visitar la Sagrada Família, el port i l'Arc de Triomf desplaçant-te amb el metro.

- Si des de l'estació de Sants vols anar a la Sagrada Família, quina línia de metro has d'agafar? En quina parada has de baixar?
- Si des de la Sagrada Família vols anar al port, quines línies de metro has d'agafar? A quina estació has de fer transbord?
- Des del port has d'anar a L'Arc de Triomf. Quin itinerari seguiràs? Quines línies de metro has d'agafar? A quina estació has de fer transbord?
- Si des de l'Arc de Triomf has de tornar a l'estació de Sants per agafar el tren, quin itinerari seguiràs?

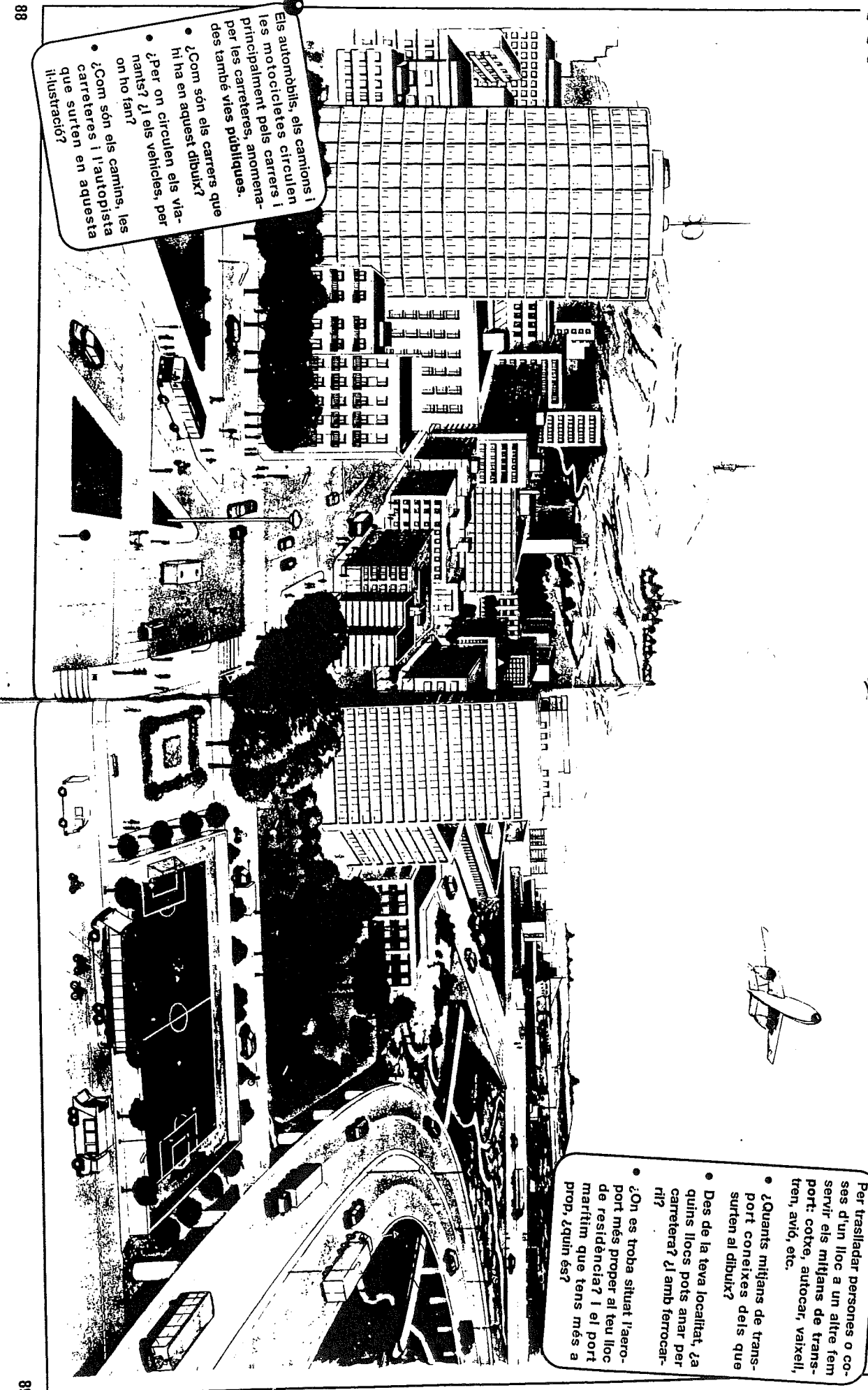
4. Observa aquestes fotografies. Es tracta d'edificis que pertanyen a barris diferents d'una mateixa ciutat.

- Quines diferències hi ha entre els edificis d'aquests barris?
- On viu la gent més benestant? Com ho saps?

PINEDA, J.M.-ESCOLANO, A.-GARCÍA CARRASCO, J.-HOLGADO, M.A.-del VAL, M. (1993): *Medi social i cultural* - 3. Barcelona: Vicens Vives.

11. VIES PÚBLIQUES I MITJANS DE TRANSPORT

• Els automòbils, els camions i les motocicletes circulen principalment pels carrers i per les carreteres, anomenades també vies públiques.

• ¿Com són els carrers que hi ha en aquest dibuix?

• ¿Per on circulen els vehicles, per nants? ¿I els vehicles, per on ho fan?

• ¿Com són els camins, les carreteres i l'autopista que surten en aquesta il·lustració?

Per traslladar persones o coses d'un lloc a un altre fem servir els mitjans de transport: cotxe, autocar, vaixell, tren, avió, etc.

• ¿Quants mitjans de transport coneixes dels que surten al dibuix?

• Des de la teva localitat, ¿a quins llocs pots anar per carretera? ¿I amb ferrocarril?

• ¿On es troba situat l'aeroport més proper al teu lloc de residència? I el port marítim que tens més a prop, ¿quin és?

A. LES VIES PÚBLIQUES

1. ¿Què són les vies públiques?

Les vies públiques són els carrers i les places d'una localitat. També són vies públiques els camins i les carreteres que comuniquen unes localitats amb unes altres.

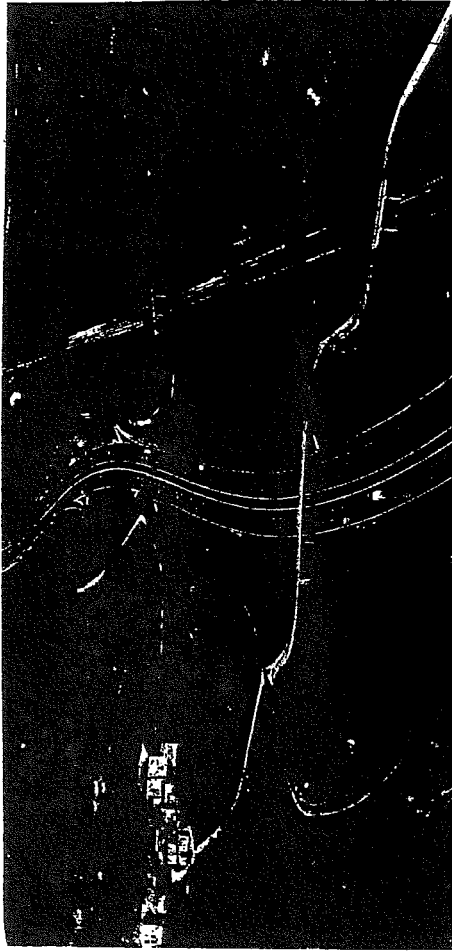
Les vies públiques serveixen perquè puguem traslladar-nos i transportar mercaderies d'un lloc a un altre. S'anomenen **públiques** perquè les poden utilitzar tots els ciutadans.

1.2 ACTIVITATS

1. Identifica al dibuix els elements de què consta un carrer urbanitzat.
2. Fes un dibuix del teu carrer.

Un carrer urbanitzat té aquests elements:

- La calçada o zona central, per la qual circulen els vehicles.
- Les voreres, zones situades a un costat i a l'altre de la calçada, són reservades per als vianants.
- Els indicadors o rètols, que informen els vianants i els conductors.
- Les conduccions d'aigua, telèfon, electricitat i gas, instal·lades generalment sota terra.
- Els fanals, per il·luminar el carrer, i els senyals de trànsit, per regular la circulació.

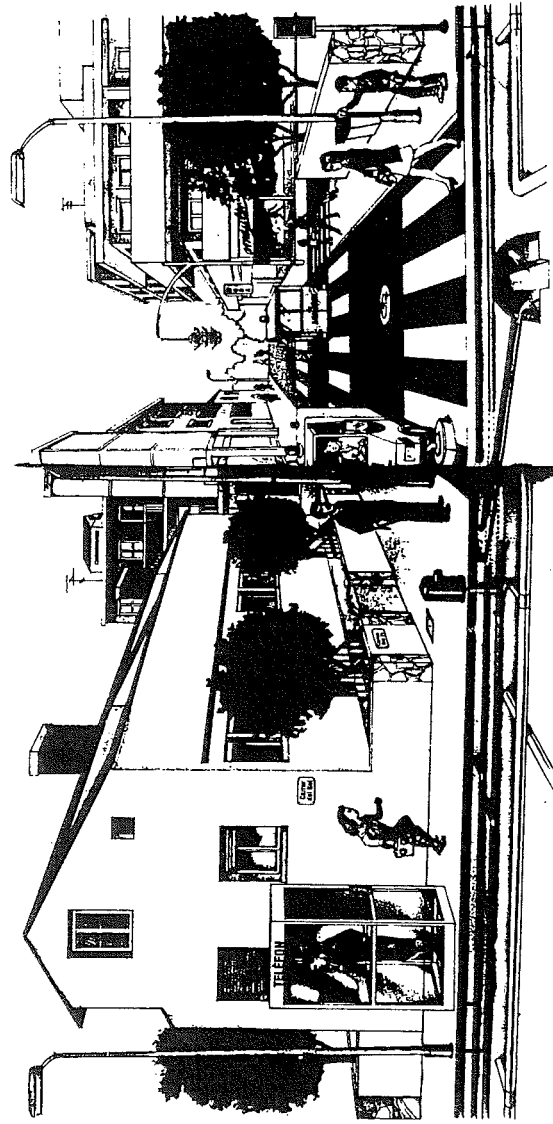

▲ Els camins, les carreteres i les autopistes són vies públiques itinerables. Les autopistes poden ser lliures (utilització gratuïta) o de peatge (pagant).

2. Les vies públiques

Són vies públiques:

- Els carrers. Són les vies situades dintre de la localitat.
- Les places. Solen ser de forma quadrada o circular. A les places generalment hi desemboquen diversos carrers.
- Els camins. Són vies estretes, i la calçada, normalment, és de pedra i terra.
- Les carreteres. Són vies més amples que els camins i la calçada té dos carrils per circular-hi: un per a cada sentit.
- Les autopistes i les autopistes. Són vies més amples que les carreteres. Tenen diversos carrils separats per circular-hi en cada sentit. Són vies de circulació ràpida.

3. Conservació de les vies públiques

Les vies públiques són de tothom. Per això les hem de mantenir ben conservades i netes.

Els serveis de neteja i de jardineria de l'ajuntament són els encarregats de mantenir nets els carrers i les places de la nostra localitat.

Ajudem a tenir nets els carrers i les places si:

- Llencem els papers a les papereres.
- Respectem els arbres i els jardins.

3. ACTIVITATS

1. Explica com podem contribuir també a mantenir netes les vies públiques.

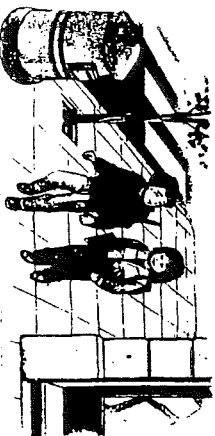
B. LA CIRCULACIÓ A LES VIES PÚBLIQUES

4 El trànsit i els vianants

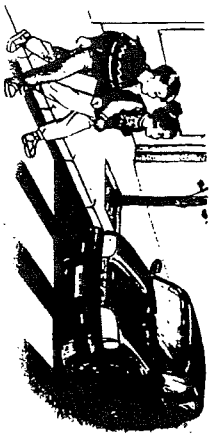
La circulació de persones i de vehicles per les vies públiques s'anomena **trànsit**.

El trànsit s'organitza per mitjà de senyals i normes, que assenyalen el que poden fer i el que no poden fer els vianants i els conductors.

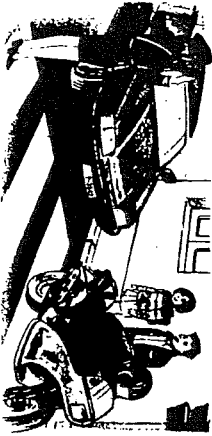
Tu, com a vianant tens aquestes obligacions:

1. Circular per la vorera.

3. Trovessar el carrer pels passos de vianants.

5. Estar atent i als senyals del guàrdia urbà.

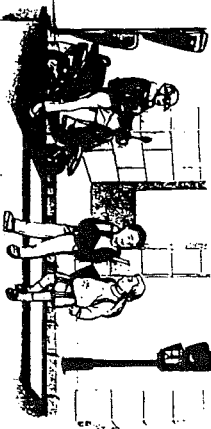
4 ACTIVITATS

1. ¿Quins senyals de trànsit són els que veus més sovint a la teva localitat? ¿Què fas per respectar aquests senyals?

2. ¿Passes per cap cruïlla perillosa quan vas a col·legi? ¿Quines precaucions prens quan hi passes?

2. Mirar a esquerra i dreta abans de travessar.

4. Trovessar quan el senyalor és verd.

6. No distreure't quan vagis pel carrer.

C. ELS MITJANS DE TRANSPORT

5 ¿Què són els mitjans de transport?

Per anar a un lloc que és a prop hi podem anar caminant. Per a si hem d'anar lluny o portar una cosa que pesa fem servir els **mitjans de transport**.

Els principals mitjans de transport són aquests:

- Terrestres: bicicleta, moto, cotxe, autocar, camió, tren.
- Marítims: vaixell, transatlàntic, transbordador, overcraft.
- Aeris: avió, hidroavió, avioneta, globus, helicòpter, etc.

Transport individual i transport col·lectiu. Els mitjans de transport d'ús individual, com la bicicleta, la motocileta i el cotxe, permeten que el conductor o la conductora triï el trajecte, l'horari i les parades. Els mitjans de transport d'ús col·lectiu, com l'autobus, el metro, el tren, el vaixell o l'avió, tenen uns trajectes i uns horaris fixos.

6 El transport a llarga distància

Fem servir alguns mitjans per traslladar persones i per transportar mercaderies a **llarga distància**. Els mitjans de transport a llarga distància són aquests:

- Els trens, que circulen per les vies fèrries i efectuen parades a les principals estacions de la xarxa de ferrocarrils.
- Els vaixells, que naveguen pel mar i ataquen als ports marítims. També hi ha vaixells que naveguen pels rius.
- Els avions, que volen per les rutes aèries. Atterrren i s'envolen als aeroports.

516 ACTIVITATS

1. Observa aquest dibuix i digues quins mitjans de transport són d'ús individual i quins altres són d'ús col·lectiu.

ACTIVITATS

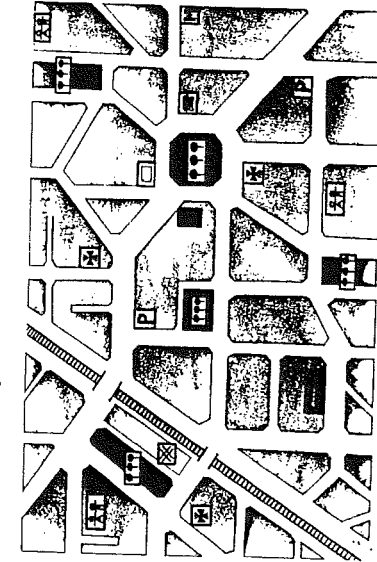
RAONA I CONTESTA

1. Escriu al teu quadern quines frases són veritat (V) i quines són mentida (M). Raona les respostes.
  - Es pot anar amb vaixell de Lleida a Girona.
  - Els autocars contaminen més l'aire que el tren elèctric.
  - L'aüvió és un sistema de transport interurbà.
2. ¿Saps què és un carrer per a vianants?

TREBALLA AMB ALLÒ QUE HAS APRÈS

3. Busca fotografies de camins, de carreteres, d'autovies i d'autopistes. Fes-ne un mural i digues quins avantatges i quins inconvenients té circular per aquestes vies.
4. Dibuixa a la llibreta un pla semblant a aquest:

- Situa-hi:
- L'aparcament.
  - L'estació de ferrocarril.
  - L'estació d'autobusos.
- Pinta:
- Els carrers principals.
  - Els carrers secundaris.
  - Les places i els jardins.

5. Dibuixa en un mapa l'itinerari que vas seguir l'última vegada que vas fer un viatge de llarg recorregut.

6. Busca bitllets de transports públics. Enganxa'ls en una cartolina i explica per escrit les dades que figuren a cada bitllet.

INVESTIGA

7. Confecciona una enquesta senzilla per conèixer l'opinió dels teus familiars i veïns sobre el funcionament dels mitjans de transport que hi ha a la localitat on vius i a la rodalia. Les preguntes poden ser sobre el tipus de transport, els horaris, la rapidesa, la comoditat, la netedat, etc.

CONEIX EL TEU ENTORN

8. Fes un petit pla esquemàtic amb l'itinerari que segueixes per anar de casa al col·legi. Assenyalala-hi, si n'hi ha, els passos de vianants, els semàfors, els encreuaments perillosos, etc., que trobis de camí cap al col·legi.
9. Escriu al teu quadern:
  - El nom dels cinc carrers més importants de la teua localitat.
  - El nom de les places que hi hagi més a prop d'allà on vius.

10. Fes un dibuix com el que hi ha aquí sota, amb els camins, les carreteres i les autovies o autopistes (si n'hi ha) que passen per la teua localitat i pels voltants. Assenyalala a quines altres localitats van.

Fes-hi un quadre amb els signes convencionals.

ESCOLANO, A.-GARCIA CARRASCO, J.-HOLGADO, M.A.-PINEDA, J.M.-del VAL, M.-GARCÍA, M.A.-GATELL, C. (1993): *Medi social i cultural* -4. Barcelona: Vicens Vives.

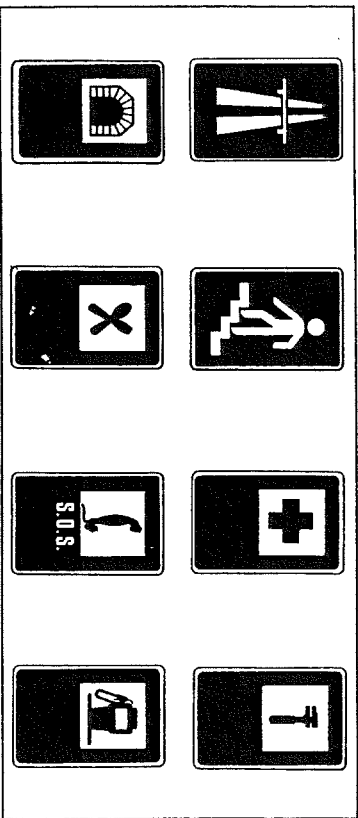
RAONA I CONTESTA

1. Observa aquesta il·lustració. Correspon al primer tren que hi va haver a Espanya i que es va inaugurar el 1848 i feia el trajecte de Barcelona a Mataró. Aquest tren anava a una velocitat de 25 km/h. ¿En què es diferencia dels trens actuals?-

2. Els senyals d'informació ens expliquen coses d'interès. Fixat en aquests senyals:

- ¿Has vist alguna vegada un senyal d'aquests? ¿On era?
- Allà on vius, segurament es podria posar algun d'aquests senyals. Explica on el posaries.
- ¿Quins avantatges tindria aquest senyal per als viatjants?
- ¿Quins avantatges tindria aquest senyal per als conductors?

TREBALLA AMB ALLÒ QUE HAS APRÈS

3. Si és de nit i has de caminar per camins o carreteres mal il·luminades, no n'hi ha prou de vigilar els cotxes: també has de procurar que els conductors et vegin a tu.
- Aquestes nens i aquestes nenes caminen per una carretera. ¿Creus que circulen correctament? ¿Per què?
  - ¿Quines mesures o precaucions han pres per fer-se veure de nit?

CONEIX EL TEU ENTORN

4. Feu una enquesta sobre els mitjans de transport més utilitzats pels veïns de la vostra comarca. Podeu fer el guió de la vostra enquesta segons aquest model:
- ¿Quin mitjà de transport utilitza per desplaçar-se per la localitat?
  - ¿Quin mitjà de transport utilitza per anar de la localitat on viu a una localitat d'una altra comarca?
  - ¿Quin mitjà de transport utilitza quan viaja a l'estranger?
- Amb les dades obtingudes a l'enquesta, elaboreu un gràfic de barres. ¿Quin mitjà de transport és el més utilitzat?
5. Prepareu una excursió a un lloc de la comarca que us interressi visitar. Abans de fer l'excursió heu de buscar un mapa de la comarca i assenyalar-hi:
- El punt de partida i el lloc de destinació.
  - L'itinerari que voleu seguir.
  - El nombre de quilòmetres que voleu recórrer.
  - L'hora de sortida i l'hora d'arribada.

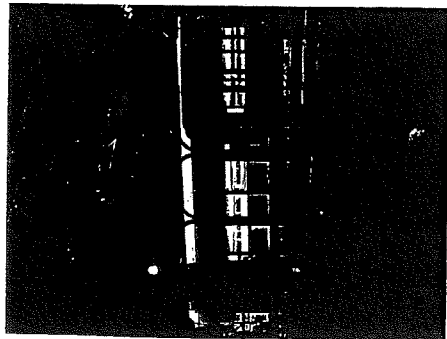
ELS TRANSPORTS TERRESTRES

La importància dels transports ha estat creixent al llarg de la història. La humanitat ha poblat els indrets més allunyats de la terra amb l'ajut dels diversos mitjans de transport. Avui en dia, la major part del territori està solcat per una xarxa de carreteres que uneix uns llocs amb els altres.

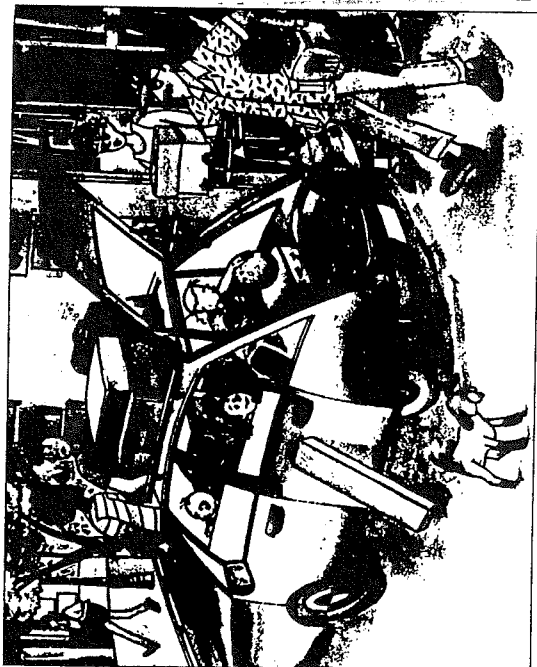
Transports públics i transports privats

En les grans ciutats, milers de persones viatgen utilitzant els transports públics, com és ara l'autobús o el metro. Altres persones viatgen amb transport privat, com l'automòbil, la moto o la bicicleta.

Algunes persones dediquen unes quantes hores al dia a traslladar-se d'un lloc a l'altre per anar a treballar, a l'escola o a comprar.

El transport urbà és el que comunica llocs d'una mateixa població.

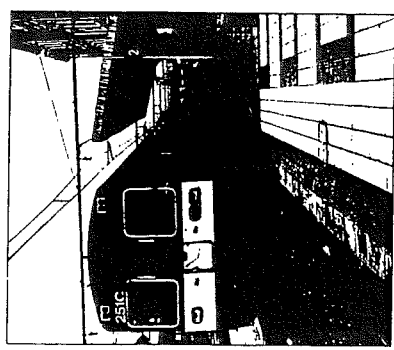

LES PERSONES VIATGEM

Sovint, les persones viatgem, és a dir, ens traslladem d'un lloc a un altre. Aquests llocs poden estar a prop, com quan ens movem per la mateixa ciutat o poble, o bé estar molt allunyats, com quan ens n'anem de vacances.

Investiguem

- 1 Quin mitjà de transport utilitzes per anar a l'escola? Hi vas a peu, amb autobús o d'alguna altra manera?
- 2 I els teus pares? Com van a treballar? Fan servir el transport públic o bé el privat?

El transport interurbà comunica poblacions diferents.

Observeu

- Digues quins dels mitjans de transport d'aquestes dues pàgines són públics i quins són privats.

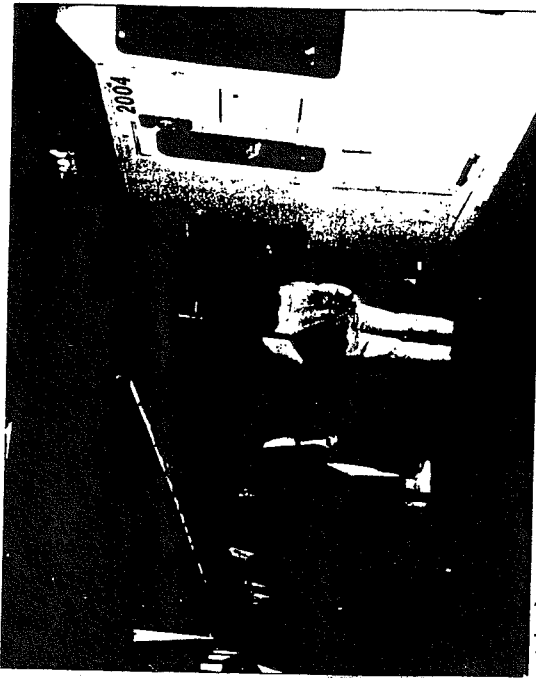
△ Cotxe.

△ Taxi.

△ Motocicleta.

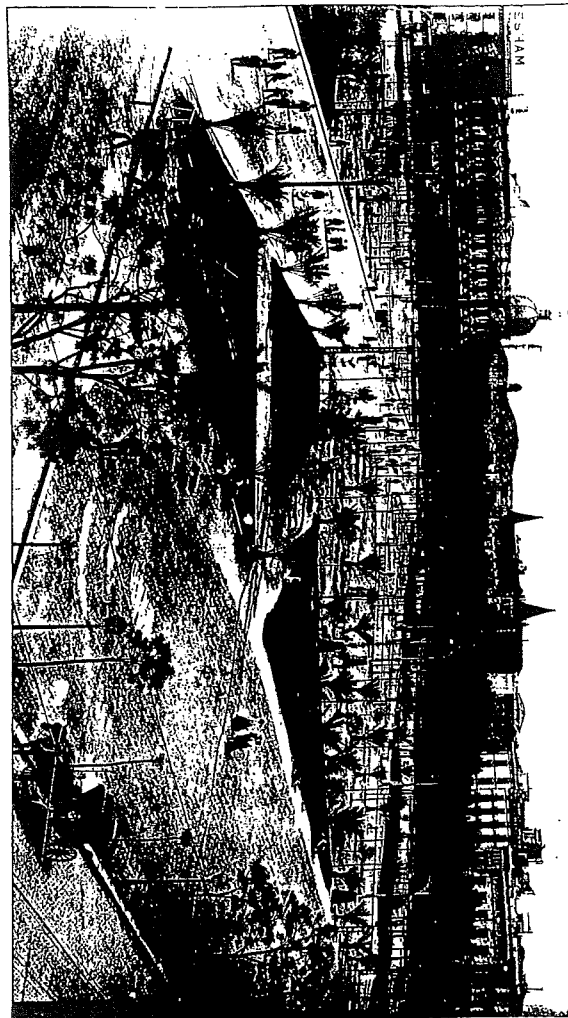
△ A les hores punta, quan més quantitat de passatgers viatgen en els transports públics, hi ha grans amuntegaments o bé esperes molt llargues.

DICCIONARI

transports públics: són els transports pensats perquè es puguin utilitzar col·lectivament, és a dir, per molta gent alhora. Els passatgers no són els propietaris dels transports, sinó que només paguen el viatge. El metro, l'autobús i el tren són transports públics.

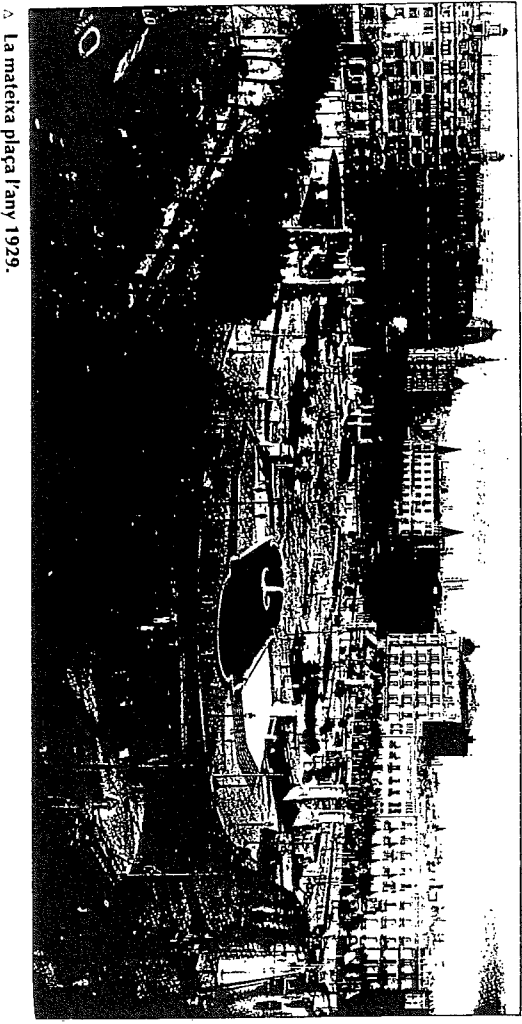
transport privat: són els transports pensats per ésser utilitzats particularment, és a dir, per persones o famílies. Els usuaris són propietaris del vehicle. L'automòbil, una moto o una bicicleta acostumen a ser transports privats.

La placa de Catalunya de Barcelona l'any 1905.

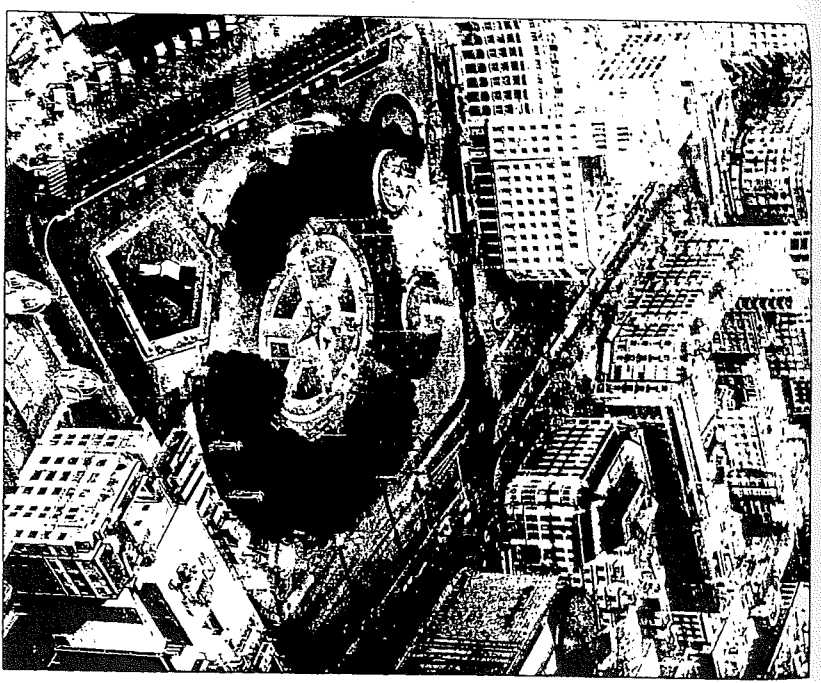
La transformació de l'espai urbà

1. Descriu els canvis esdevinguts a la placa Catalunya de Barcelona des del seu origen fins a l'actualitat.
2. Cerca a la teva població racons que et semblin antics o que hagin sofert pocs canvis i d'altres que hagin estat parcialment o totalment renovats.

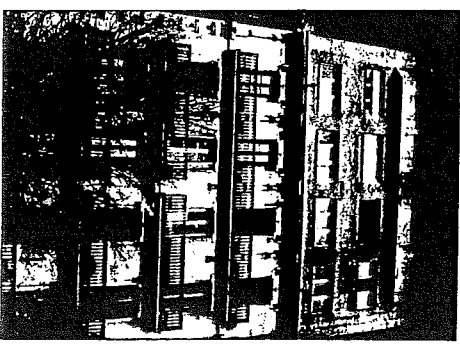

La mateixa placa l'any 1929.

La placa de Catalunya, centre de la ciutat, tal i com és ara.

3. Per què les places i carrers i els edificis públics es mantenen més que no pas els espais privats?
4. Cerca i descriu edificis de la ciutat on s'hagin produït canvis importants:
  - afegint-hi pisos
  - canviant-ne els baixos
  - canviant-ne la funció
  - subdividint-ne l'espai
  - rehabilitant-los
5. Localitza amb l'ajut del pare i la mare el lloc on s'han substituït edificis antics per d'altres de moderns. Han canviat de funció?
6. Coincideix la manera de construir la ciutat d'ara amb com es feia abans? En què t'hi fixes?
7. A qui beneficien les reformes urbanes?
8. Qui en surt perjudicat?

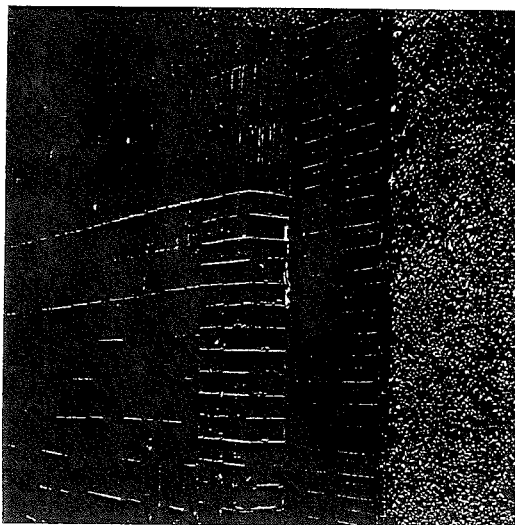

Edifici que ha sofert l'afegit posterior de dos pisos.

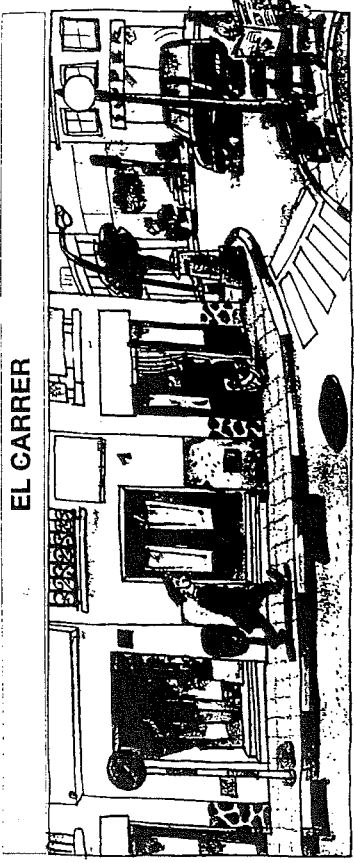
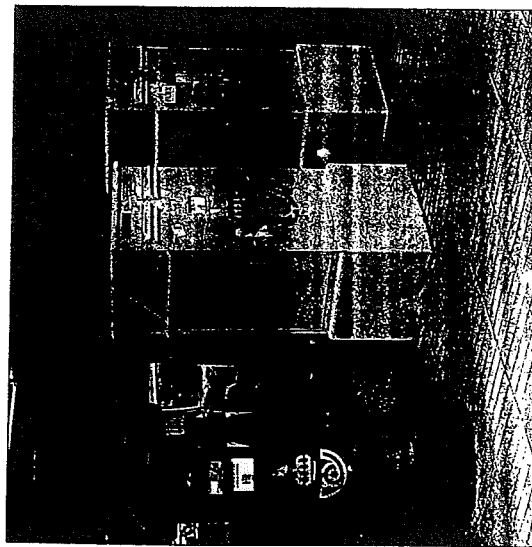
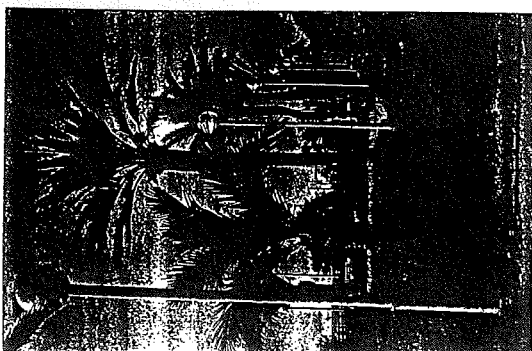
EL CARRER

presentació

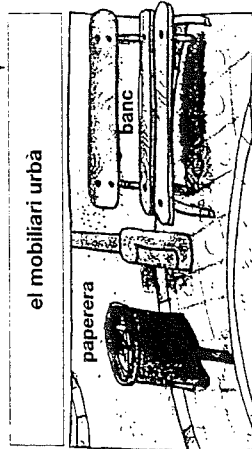
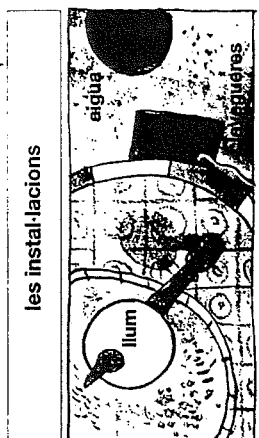
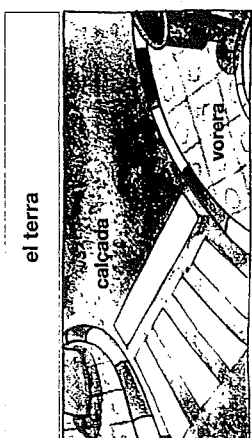
Quan ets a casa i has d'anar a la teva habitació, a la cuina, al menjador o al lavabo, hi vas a través d'un passadís. Els passadísos són això: llocs de pas. Uns llocs de pas que, això sí, tenen llums, quadres, guarniments i potser, fins i tot, algun moble que ens fa bon servei.

De manera semblant, quan surts de casa per anar a l'escola, posem per cas, fas servir un gran passadís: el carrer. Perquè, vejam si no tinc raó: un poble o una ciutat, no és la gran casa de tots els qui hi vivim? I els carrers, no són els passadísos d'aquesta gran casa de tots?

EL CARRER

per saber com és un carrer ens fixem en

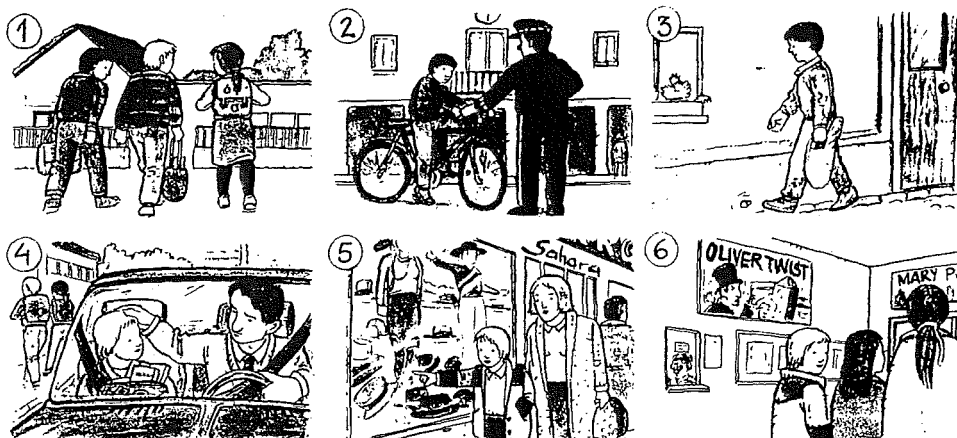
3. Què es pot fer a...

En Ramon viu en un **poble** de menys de 1 000 habitants.

La Natàlia viu en una **ciutat** de més de 100 000 habitants.

En Ramon coneix tothom.

La Natàlia no coneix gaires persones.

1. Observa les vinyetes i contesta al teu quadern:

- Què fan en Ramon i la Natàlia a cada vinyeta?
- En Ramon, pot fer les mateixes coses que fa la Natàlia i ella les mateixes que fa en Ramon? Per què?
- Qui d'ells dos et sembla que coneix més gent de la seva localitat? Per què?
- Quines coses de les que fan en Ramon i la Natàlia pots fer tu al lloc on vius? Quines no pots fer-hi? Per què?

2. De la llista de coses següents, quines consideres que pot fer en Ramon al seu poble? I la Natàlia a la seva ciutat? Quines pots fer tu al lloc on vius?

Anar al teatre sempre que vols, comprar un rellotge, anar a cal dentista, comprar fruita, veure nius d'ocells, veure un partit de futbol de primera o segona divisió, comprar un cotxe, passejar pel camp, comprar un llibre.

Ordena-les en un quadre com el següent:

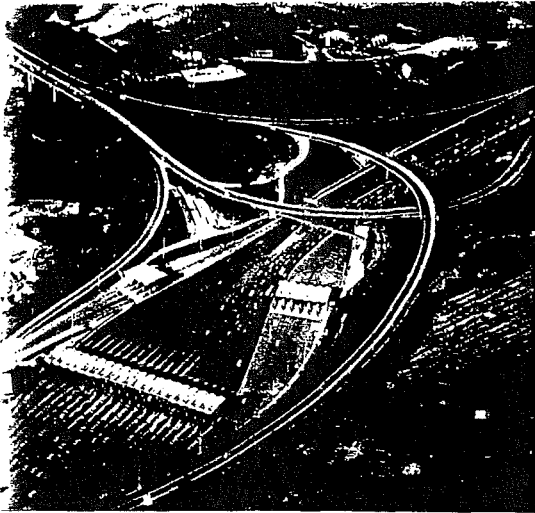
Coses a fer	Ramon	Natàlia	Tu

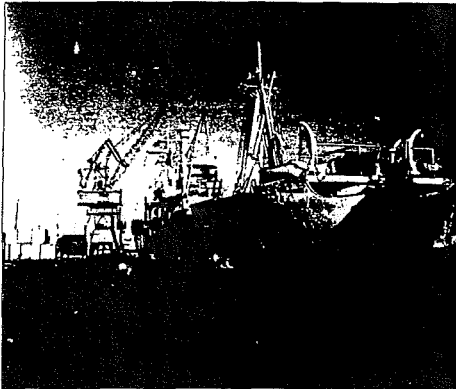

Annex 2:

Exemples de la tipologia del
discurs utilitzat en els llibres de
text

Encreuament d'autopistes.

Vaixell de contenidors atracat en un port.

Interior d'un aeroport.

Les xarxes de comunicació

Les comunicacions terrestres

El transport terrestre és el més **usat** en el trasllat de persones i mercaderies.

La xarxa de **carreteres** és molt extensa i cobreix tot el territori. Els vehicles més habituals són els cotxes per al transport de persones i els camions per al transport de mercaderies.

La xarxa de **ferrocarril** no és tan extensa com la de carreteres perquè les instal·lacions són més complexes. El ferrocarril és el mitjà de transport més econòmic i menys contaminant; s'usa en el transport de mercaderies pesades.

Les comunicacions marítimes

El transport marítim és molt **lent**. S'utilitza, sobretot, per transportar mercaderies de gran volum a molta distància.

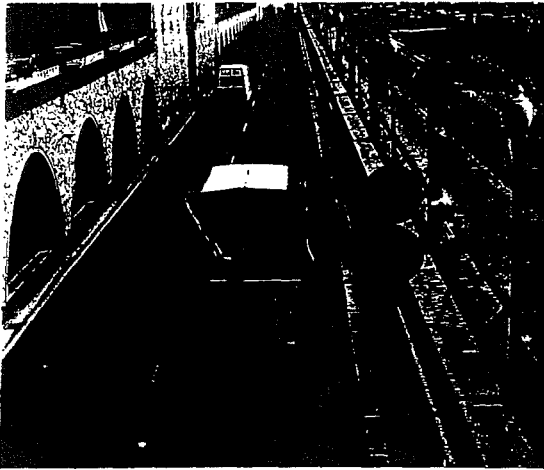
Els ports comercials són grans i estan formats per diferents molls. Els vaixells **mercants** porten les mercaderies dins de grans caixes metàl·liques anomenades contenidors.

Els **transatlàntics** són grans vaixells que s'utilitzen per al transport de passatgers en creuers de vacances.

Les comunicacions aèries

El transport aeri és el més **ràpid**, però també el més **car**. S'utilitza en el trasllat de passatgers a grans distàncies i també en el transport urgent de mercaderies lleugeres, fràgils o de molt valor.

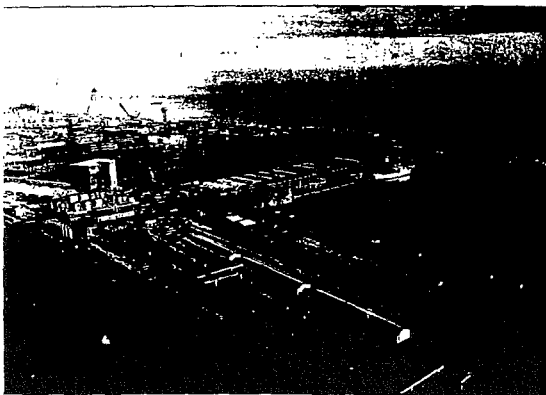
Els aeroports necessiten grans extensions de terreny pla per facilitar que els avions aterrin i s'envolin.

Vehicles circulant per la ronda Litoral de Barcelona.

Taquilles de l'estació de trens de Barcelona-Sants.

Vista del port de Barcelona.

Els transports a Catalunya

Les carreteres

La xarxa viària de Catalunya està força centrada a Barcelona.

- L'**eix nord-sud** ve de França i travessa el país en diagonal passant per Girona, Barcelona i Tarragona.
- L'**eix est-oest** travessa la Depressió Central i uneix Barcelona amb Igualada, Lleida i Saragossa.

Altres eixos importants segueixen les valls dels rius Llobregat i Ter, on el relleu és favorable i hi ha ciutats importants.

Durant els últims anys, s'han obert **túnels** i s'han construït **cinturons de ronda** que eviten el trànsit per l'interior de moltes localitats i fan més ràpids els trajectes

El ferrocarril

La xarxa ferroviària de Catalunya segueix força el traçat de la xarxa de carreteres, tot i que és menys extensa.

- El **ferrocarril de rodalia** connecta les localitats pròximes entre si i amb la gran ciutat.
- El **ferrocarril de llarg recorregut** connecta Catalunya amb les principals ciutats espanyoles i de la resta d'Europa.

Els ports i els aeroports

Els ports amb més activitat comercial són els de Barcelona i Tarragona. El **port de Barcelona** és un dels més importants del Mediterrani i comercia amb tot el món. El port de Tarragona està especialitzat en el comerç de derivats del petroli.

L'**aeroport de Barcelona-el Prat** és el més important de Catalunya. Té connexions amb moltes ciutats espanyoles i amb les principals ciutats de tot el món. L'aeroport de Girona-Costa Brava té molta activitat durant l'estiu a causa del turisme.

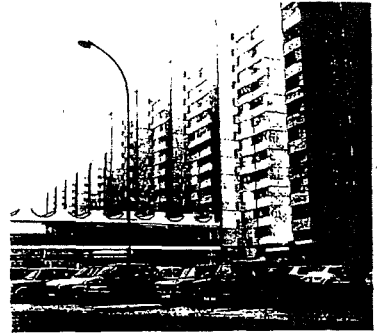

OLLER, M.-PUJOL, R.M.-SANMARTÍ, N. (1993): *Asclepi 1. Activitats integrades de naturals i socials*. Barcelona: Onda.

ELS POBLES I LES CIUTATS

La major part dels habitants de la Terra viuen agrupats en localitats. Algunes d'elles són grans, com les ciutats, i d'altres, més petites, com els pobles.

Una localitat és un espai organitzat per poder viure-hi. Les cases es troben, generalment, agrupades i permeten allotjar una o diverses famílies. Algunes localitats són habitades des de fa molts anys; per això conserven edificis que s'han construït en èpoques molt diferents.

El centre de la localitat acostuma a ser la part més antiga. Els seus carrers solen confluïr en una plaça.

A mesura que els pobles i les ciutats han anat creixent, ha estat necessari crear nous espais per poder construir-hi cases, carrers, places... Així s'han format els barris perifèrics, és a dir aquells que es troben al voltant del centre de la localitat.

OLLER, M.-PUJOL, R.M.-SANMARTÍ, N. (1993): *Asclepi 2. Activitats integrades de naturals i socials*. Barcelona: Onda.

LES CIUTATS ACTUALS

En els darrers dos-cents anys les ciutats han tingut una gran transformació. Això ha succeït perquè molta gent que vivia a zones rurals va abandonar la feina del camp per anar a treballar a les indústries o als serveis que hi havia instal·lats a les ciutats.

Casc antic. Cambrils

París. La Defense

Per allotjar aquestes persones, al costat dels barris antics es van anar construint cases més noves i es van anar formant carrers molt ben delimitats.

Com que la necessitat d'allotjament és cada vegada més gran i l'espai de les ciutats és cada vegada més escàs, les cases van creixent en alçada, és a dir es van fent de diversos pisos.

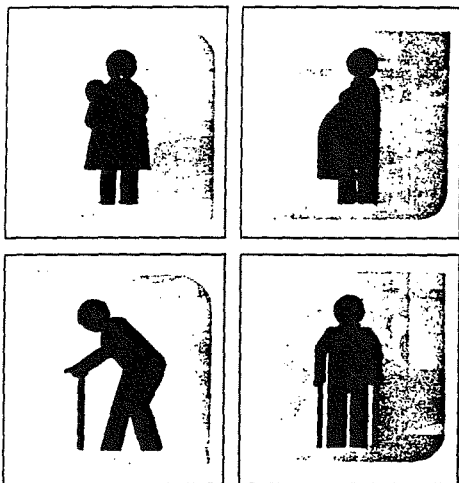
Els barris perifèrics també han anat creixent fins, de vegades, arribar a ajuntar-se als barris perifèrics d'altres poblacions veïnes.

4 Som viatgers

Segur que sovint viatges en autobús, en tren o en cotxe. Quan hi vagis has de tenir en compte aquestes normes:

- Als transports públics (*autobús, metro, tren, etc.*), puja-hi ordenadament, no cridis ni llençis coses a terra.
- Si hi viatja alguna persona molt gran, una senyora embarassada, etc., cedeix-li el seient.
- Si vas al cotxe dels teus pares o en un altre qualsevol, no esvalotis. Asseu-te als seients de darrere, posa't el cinturó i assegura't que les portes estan ben tancades.

▲ Observa aquests avisos que hi ha en alguns transports públics. ¿Saps a quines persones es referelxen aquests avisos i per què se'ls reserva el seient?

▲ Quan es viatja en un cotxe particular els nens i les nenes s'han d'asseure als seients de darrere i s'han de subjectar amb els corresponents cinturons de seguretat.

4, 5 i 6 ACTIVITATS

1. ¿Per què no has de molestar el conductor quan viatges en autobús?
2. ¿Per què és tan important posar-se el cinturó de seguretat?
3. Observa els nens i les nenes de les dues pàgines següents. ¿Creus que circulen correctament?
4. Explica què fan els nens i les nenes que circulen en bicicleta. ¿Creus que actuen correctament?

D. Els problemes d'una gran ciutat: Barcelona

ELS PROBLEMES DEL TRÀNSIT

A la ciutat de Barcelona i a la seva rodalia es desplacen milers de vehicles diàriament. A les entrades i a les sortides de la ciutat i al nucli urbà hi ha sovint col·lapses de circulació. Aquest fenomen s'incrementa encara durant els caps de setmana.

ELS FUMS

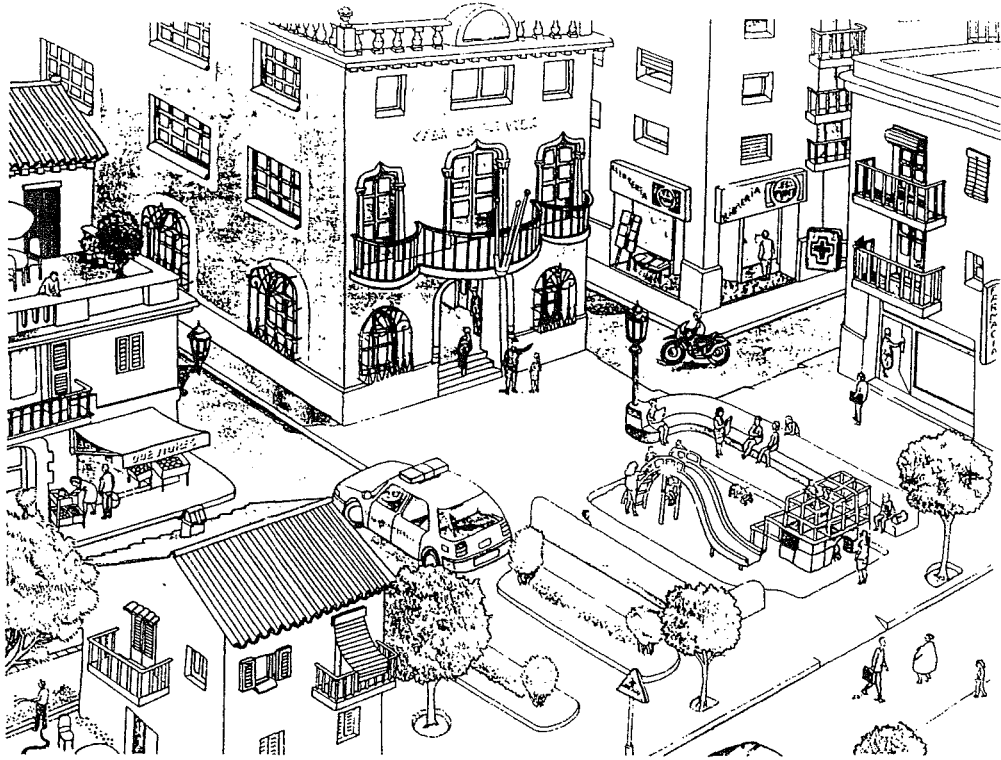
La contaminació atmosfèrica és un dels grans problemes de les zones urbanes i industrials.

Les calefaccions, els cotxes i les indústries poden fer que l'aire sigui irrespirable. Per això és tan important conservar els espais verds, que són els pulmons de la ciutat.

L'AGLOMERACIÓ D' HABITATGES

Barcelona i les comarques de la seva rodalia apleguen més de tres milions d'habitants: més del 50% de la població catalana viu en l'1,5% de la superfície de Catalunya. Lògicament, el tipus d'habitatge predominant són els grans blocs de pisos, que permeten concentrar els habitants sobre molt poc espai.

DICCIONARI

alcalde: és el cap de l'Ajuntament, la persona que dirigeix el municipi.

regidor: persona de l'equip que governa un Ajuntament. Cada regidor s'ocupa d'unes coses diferents de la vida d'una ciutat.

eleccions: a les eleccions, votem i escollim els nostres representants.

1 LA PLAÇA DE L'AJUNTAMENT

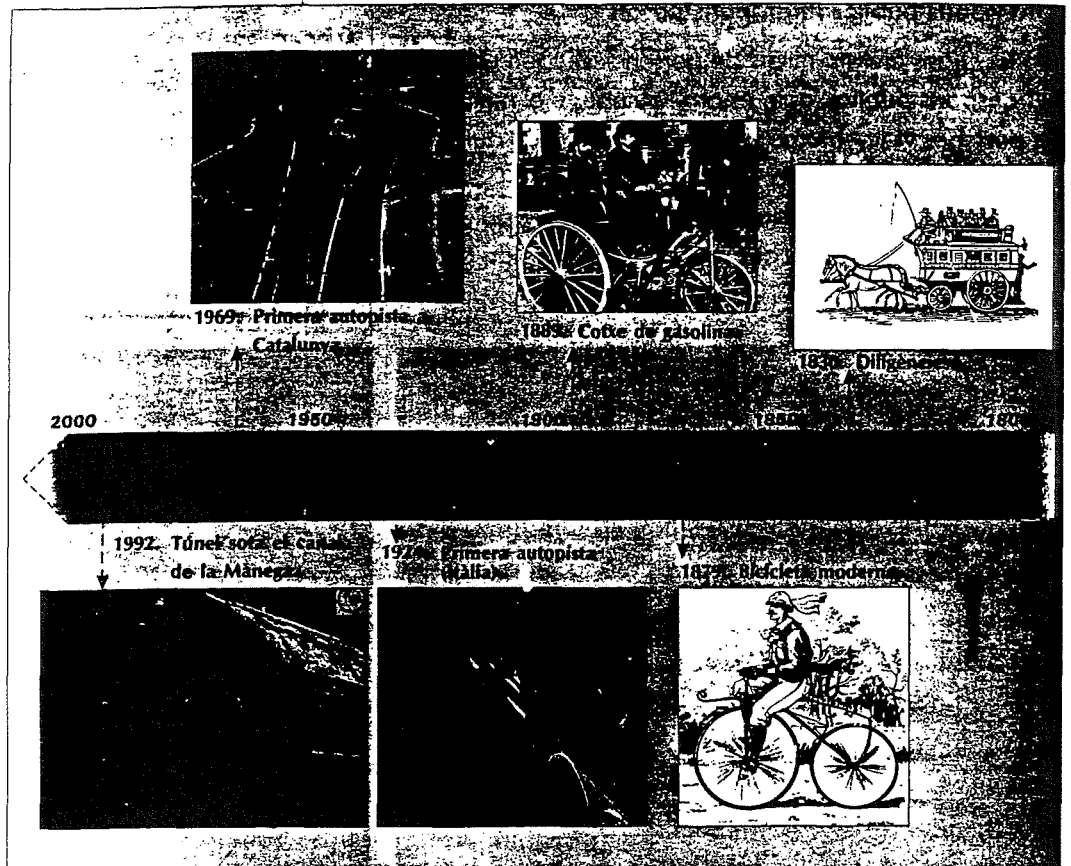
La casa de la vila és un dels edificis més vells i més bonics del barri de l'Oriol. Des de l'Ajuntament es dirigeix i s'organitza la vida de la ciutat. El presideix l'**alcalde**, que s'escull cada quatre anys en les **eleccions**.

Juntament amb l'alcalde hi ha els **regidors**; cadascun d'ells s'encarrega de diferents problemes de la vida de la ciutat.

Investiguem

1 L'Ajuntament s'encarrega de fer funcionar els serveis públics del poble o de la ciutat.

- Esbrina quins serveis públics són responsabilitat de l'Ajuntament.

ELS TRANSPORTS PER CARRETERA

Amb prou feines fa un segle que es va inventar el primer automòbil amb motor de gasolina. Avui, els nostres pobles i ciutats estan plens de vehicles que van i vénen sense parar.

L'automòbil permet de viatjar molt ràpidament i portar força equipatge.

Abans de l'automòbil, el mitjà de transport habitual per fer grans distàncies era la diligència. Una diligència era un carruatge arrossegat per diversos cavalls. S'hi podien encabir uns quants passatgers amb llur equipatge. La velocitat de les diligències era d'uns 9 quilòmetres per hora.

Observem

- Observa la línia del temps d'aquesta pàgina.
- En quin ordre es van inventar aquests tres vehicles?: cotxe, diligència, bicicleta.

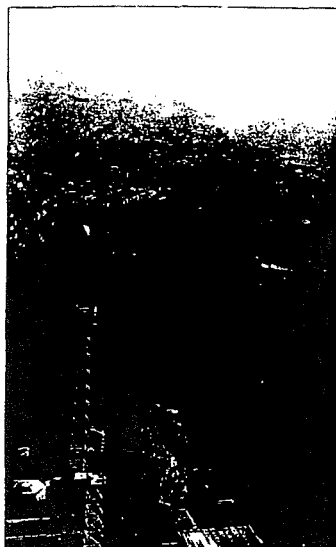
La ciutat: un focus d'atracció

La vida a ciutat ofereix als seus habitants una sèrie d'avantatges que difícilment es poden trobar en les àrees rurals: serveis i comerços de tota mena, equipaments mèdics i educatius, centres culturals i d'esbarjo, etc. Per aquesta raó, la ciutat ha estat sempre un focus d'atracció per a les persones. Tanmateix, la vida en algunes ciutats, especialment a les grans **metròpolis**, presenta inconvenients, com ara l'amuntegament de la gent, la intensitat del soroll, la impuresa de l'aire, l'allunyament de la natura... L'artificialització de la vida a les ciutats ha provocat fins i tot l'existència d'un **microclima** diferent al clima de la resta del territori. El seu creixement sense mida ha fet que s'escampin com una taca d'oli per la seva **perifèria**, provocant un paisatge desorganitzat i a voltes mancat dels equipaments adequats.

A les grans ciutats del Tercer Món, aquests espais perifèrics mal urbanitzats que envolten la ciutat són sovint més grans que la pròpia ciutat, i estan habitats per milers de persones que viuen en barraques, sense aigua corrent i, en general, en condicions d'extrema pobresa.

Quan la planificació de les ciutats està ben feta i el seu creixement està ben regulat, les ciutats són llocs més agradables per viure.

Per la diversitat de cultures, de les condicions climàtiques, d'origens històrics, etc. de les ciutats, la seva fesomia pot ser molt diferent d'un país a un altre, donant lloc a paisatges urbans molt contrastats.

△ La fotografia de dalt et mostra Barcelona en un dia serè des del Tibidabo: com que l'aire no es renova, l'atmosfera està molt carregada a causa dels contaminants que es concentren en l'aire i el pol·lueixen. Aquest fet determina el microclima barceloní.

metròpoli: ciutat principal d'una regió o estat.

microclima: conjunt de condicions climàtiques que afecten una zona reduïda.

perifèria: extrem de la ciutat.

A la perifèria s'hi troben barris degradats, mancats d'equipaments i destinats bàsicament a habitatges.

◁ Aquesta fotografia i les de la pàgina anterior et mostren imatges de la ciutat. La concentració de persones i d'activitats econòmiques, la diversitat d'ofertes professionals i culturals, la pressa i el soroll són alguns dels seus trets més remarcables.

Carrer major de Lleida

El terra dels carrers

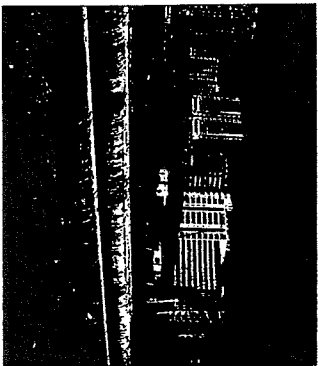
Totes les localitats són organitzades en carrers i places. En els carrers distingim dues parts:

- La **calçada**, que és la zona central del carrer, per on circulen els vehicles.
- La **vorera**, que són les zones laterals del carrer, per on circulen els vianants.

En la me'oria de pobles hi ha el **carrer major**. En aquest carrer hi sol haver botigues, cafès o altres llocs de trobada de la gent del poble. Se'n diu major perquè és el carrer principal, si més no de la part antiga del poble. En molts barris comercials trobem carrers tancats al trànsit de vehicles i reservats només per a vianants.

Les instal·lacions dels carrers
Sota els carrers hi ha tot un conjunt d'instal·lacions que no veiem però que ens proporcionen uns serveis que ens són necessaris. Així, hi trobem les **clavagueres**, formades per conductes subterranis que recullen l'aigua de la pluja i la que hi va a parar des de les cases, els **cables elèctrics**, que distribueixen la llum per tota la localitat, els **cables de telèfon**, els **conductes de l'aigua neta** i els **conductes del gas**.

En molts pobles, els cables de la llum i els del telèfon no són soterrats sinó fixats a la part alta de les cases.

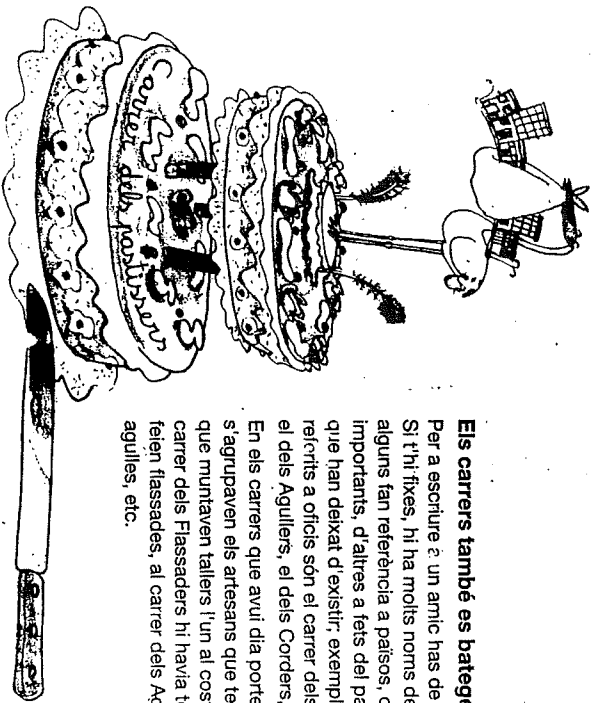

Construcció d'instal·lacions al carrer

El mobiliari urbà

A més de les instal·lacions de l'aigua, de la llum, del telèfon, etc., en els carrers podem trobar una sèrie d'equipaments que formen el que es coneix amb el nom de **mobiliari urbà**. Entre aquests hi ha els fanals, que il·luminen el carrer a la nit, els senyals i els indicadors, que informen i advertixen els conductors i els vianants de com és organitzada la circulació, les cabines telefòniques, les bústies, els bancs i les papeteres.

Un altre tipus d'indicador són les plaques dels noms dels carrers. Aquestes plaques es troben a les cantonades dels carrers. Totes les cases d'un mateix carrer són numerades; els números parells són en una banda i els imparells a l'altra.

Els carrers també es bategen

Per a escriure a un amic has de tenir la seva adreça. Si t'hi fixes, hi ha molts noms de carrers diferents: alguns fan referència a països, d'altres a personatges importants, d'altres a fets del passat i d'altres a oficis que han deixat d'existir, exemples de noms de carrers referits a oficis són el carrer dels Flassaders, el dels Agullers, el dels Corders, etc.

En els carrers que avui dia porten noms d'oficis, abans s'agrupaven els artesans que tenien el mateix ofici, que muntaven tallers i'un al costat de l'altre. Així, al carrer dels Flassaders hi havia tots els artesans que feien flassades, al carrer dels Agullers, els que feien agulles, etc.

activitats prèvies

Explica què és el que més t'agrada i el que més et desagrada del teu carrer:

Copia aquesta llista de noms classificant-los en dues columnes:

paperera – armari – bústia – Banc de seure – cables elèctrics – cadira – llibreta	elements que no són propis del carrer
calçada – cabines telefòniques – llum de taula	
elements del carrer	

Esbrina i tra, en càda cas, la solució correcta i després copia la frase sencera:

- Quan parlem de "conductes" ens podem referir a:
- Subterrani voi dir:
- que és situat a l'exterior
  - que és situat sota terra
  - que és situat sobre les cases
  - canyes i pals

Pobles i ciutats

1. On visc?

La localitat

Totes les persones vivim en un lloc, ocupem un espai. Primerament tenim un **domicili**, una casa.

Les cases solen estar agrupades en **localitats: pobles o ciutats**.

Als pobles i a les ciutats hi ha carrers, places i edificis de tota mena.

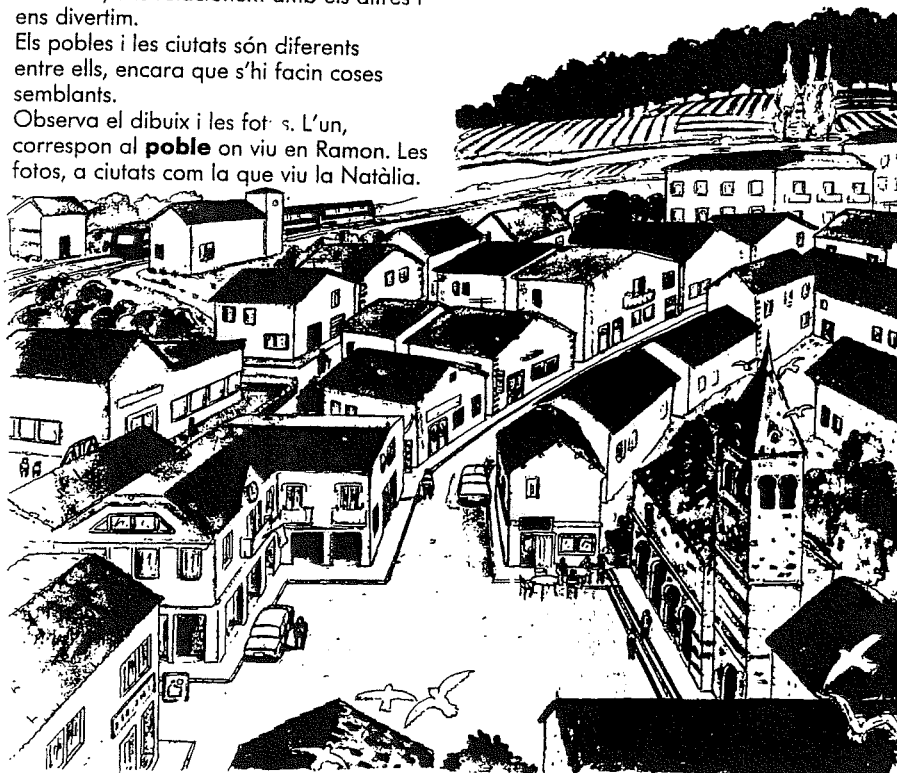
Als pobles i ciutats treballem, comprem, estudiem, ens relacionem amb els altres i ens divertim.

Els pobles i les ciutats són diferents entre ells, encara que s'hi facin coses semblants.

Observa el dibuix i les fotos. L'un, correspon al **poble** on viu en Ramon. Les fotos, a ciutats com la que viu la Natàlia.

Poble: Localitat de menys de 10 000 habitants.

Ciutat: Localitat que té 10 000 habitants o més.

128

Poble on viu en Ramon.

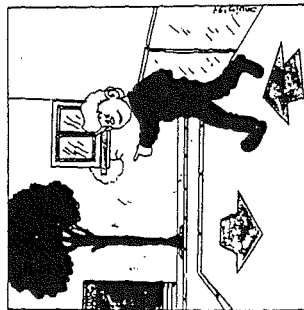

Annex 3:

Exemples del tractament de
l'educació viària en altres
materials curriculars

COM HEM DE CIRCULAR PER LES DIFERENTS VIES

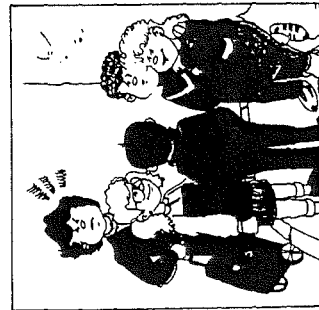
Has pensat en el perill que hi hauria si tothom, els vianants i els vehicles, anéssim per on volguéssim? Per això s'han fet unes normes de circulació que s'han de respectar i obeir.

COM HEM DE CIRCULAR PER LA VORERA ?

1.- Els vianants hem de circular obligatòriament per la vorera i passar pel cantó dret.

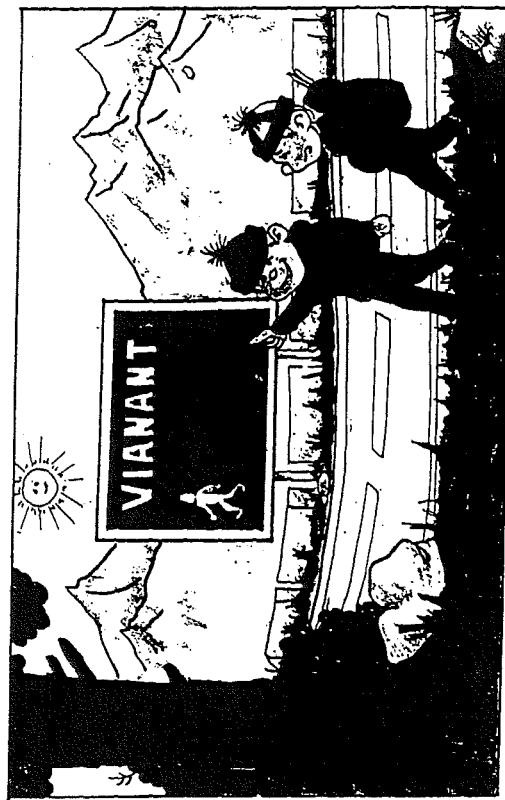
2.- Si anem per un lloc estret, o pel cantó esquerre, haurem de cedir el pas a tothom que circuli pel seu cantó dret.

3.- Hem de procurar no aturar-nos a la vorera dels carrers estrets. S'ha d'evitar formar grups i no deixar passar els vianants.

COM HEM DE CIRCULAR PER UNA CARRETERA ?

Sempre que circulem per carretera, hem de fer-ho pel cantó esquerre i per la vorera d'emergència, ja que d'aquesta manera podem veure els vehicles quan vénen de cana. Si anem en grup, cal anar en fila índia.

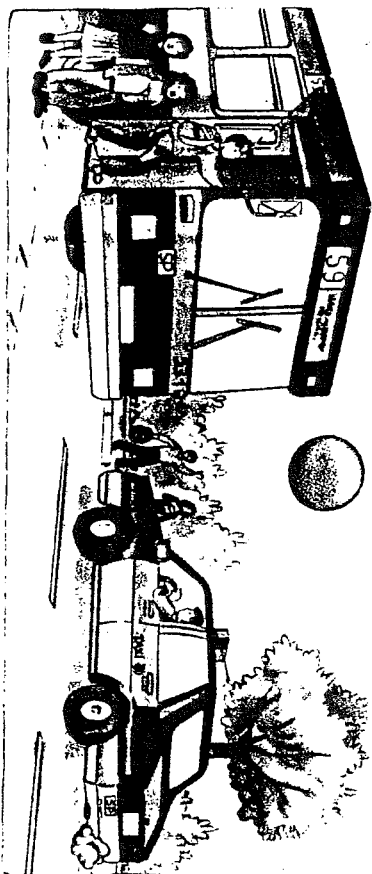

En cas que haguem de travessar-la, mirarem que sigui en un tram recte per poder veure de lluny si ve algun vehicle, i ho farem de la mateixa manera que al carrer, mirarem a l'esquerra, després a la dreta i altre cop a l'esquerra.

2. Els transports públics

2.1 Quins transports públics utilitzes?

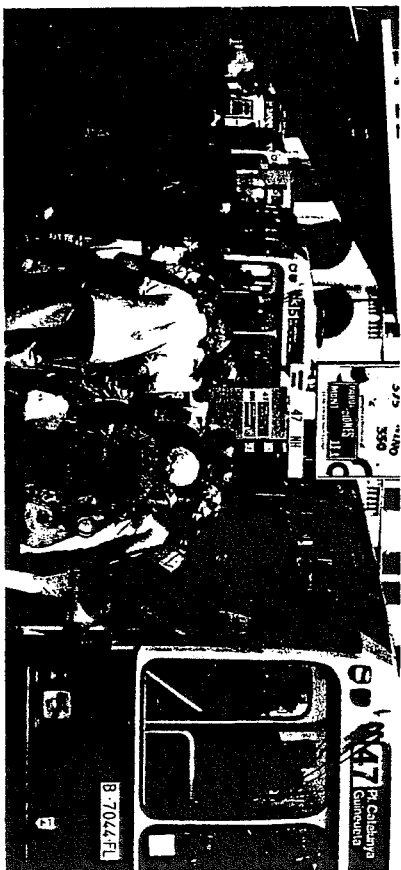
Observa en aquesta il·lustració dos tipus de transports públics:

1. Digueu quins són els mitjans de transport públic que utilitzes:
  - Dins de la teua vila o ciutat.
  - En els desplaçaments Intercomarcals o nacionals. Digueu també quines són les companyies propietàries d'aquests mitjans de transport.
2. Digueu els preus dels bitllets que compres quan et desplaçes amb els diferents vehicles públics. ¿Són cars o econòmics? ¿Hi ha la possibilitat d'obtenir cap reducció de tarifar? (Per exemple, reducció de preu quan s'adquireix un bitllet d'anada i tornada, quan s'adquireix un bitllet de tren els anomenats dies "blaus", quan es paga menys per tractar-se d'una persona jubilada, etc.)
3. Els serveis que tu més utilitzes, ¿són ràpids, segurs i còmodes?
4. ¿Creus que tendeix a augmentar o a disminuir el nombre de vehicles matriculats?
  - ¿Quins efectes creus que podria tenir l'augment o la disminució d'alguns dels vehicles esmentats abans? (Per exemple, l'augment dels autobusos podria representar un millorament del transport públic, etc.).
5. En quins dies de la setmana creus que s'utilitzen més els transports públics. Explica a què pot ser degut.

2.2 Avantatges del transport públic o col·lectiu

Hi ha diverses raons que fan aconsellable utilitzar els transports col·lectius o bé aprofitar al màxim la capacitat dels cotxes particulars.

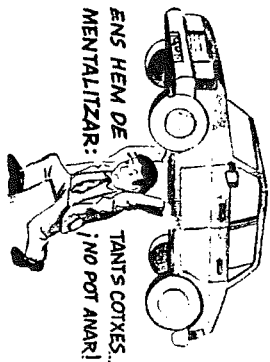

1. Observa aquest eslògan:

EL TRANSPORT PÚBLIC ESTALVIA ENERGIA

¿Per què el transport públic estalvia energia?

2. Mira les il·lustracions següents i llegeix els rodolins corresponents:

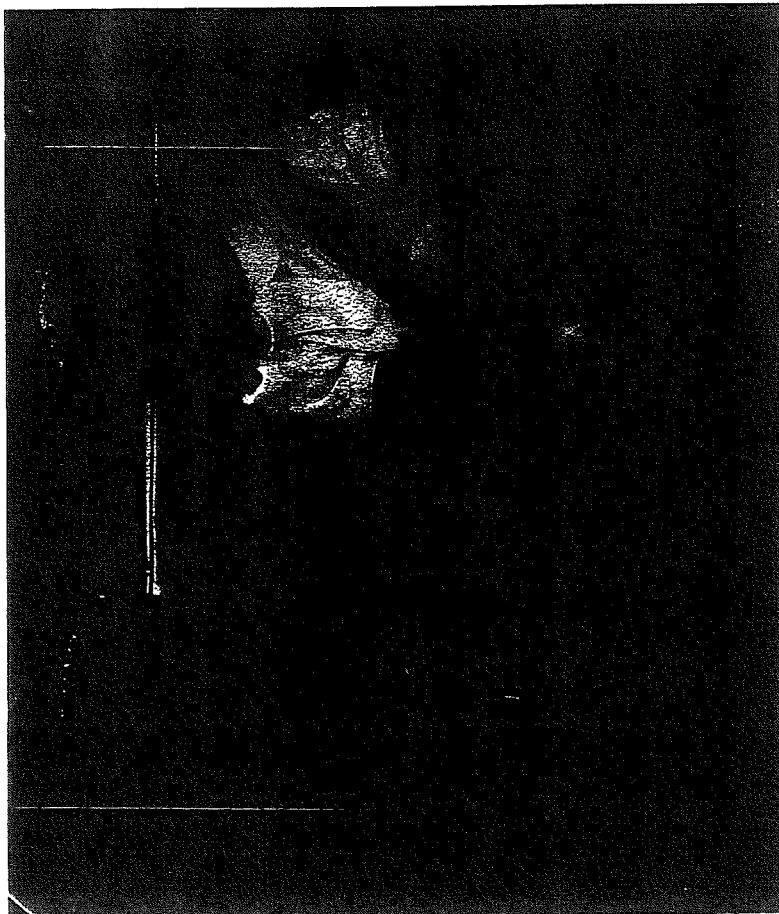

3. Comenteu entre vosaltres el significat de cadascun dels rodolins anteriors. Si voleu, podeu intentar descriure'n d'altres inventats per vosaltres i fer una auca.

3.4 El cinturó de seguretat

En viatjar en un cotxe particular, els nens i les nenes han de seure als seients del darrera, on caldria que estiguessin subjectats sempre amb dispositius de seguretat.

Molts cotxes dels que actualment circulen no porten encara cinturons als seients del darrera, però aviat tots els cotxes nous que es fabriquen estaran obligats a portar cinturons de seguretat fins i tot als seients del darrera.

1. **Per què és tan important l'ús del cinturó de seguretat? Pots preguntar-ho als teus pares o a les persones grans si no ho saps.**

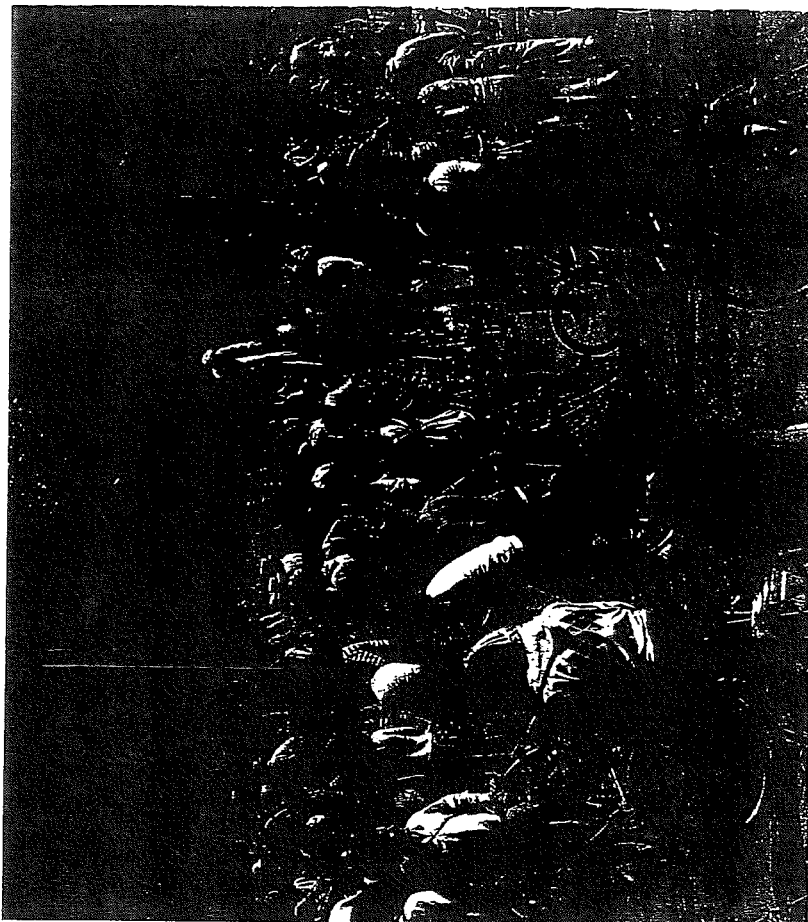
2. **Cotxos han de viatjar els nadons o els infants molt petits dins dels cotxes? Busca algunes fotografies de nens i nenes que viatgin dins dels cotxes i explica si ho fan bé o malament.**

2.2 Sensacions sobre rodes

Les persones quan van sobre rodes es transformen. Aquesta sensació de canvi lligada a la multiplicació del poder se sent encara més quan el vehicle té motor.

Tot això cal saber-ho i pensar-ho.

No és bo descobrir-ho en el mateix moment que se sent.

1. **Observa la fotografia d'aquesta pàgina. Per què creus que s'han reunit tant les persones amb bicicleta al Parc de la Ciutadella de Barcelona?**

2. **Te'n has adonat, que amb bicicleta pots córrer més que a peu?**

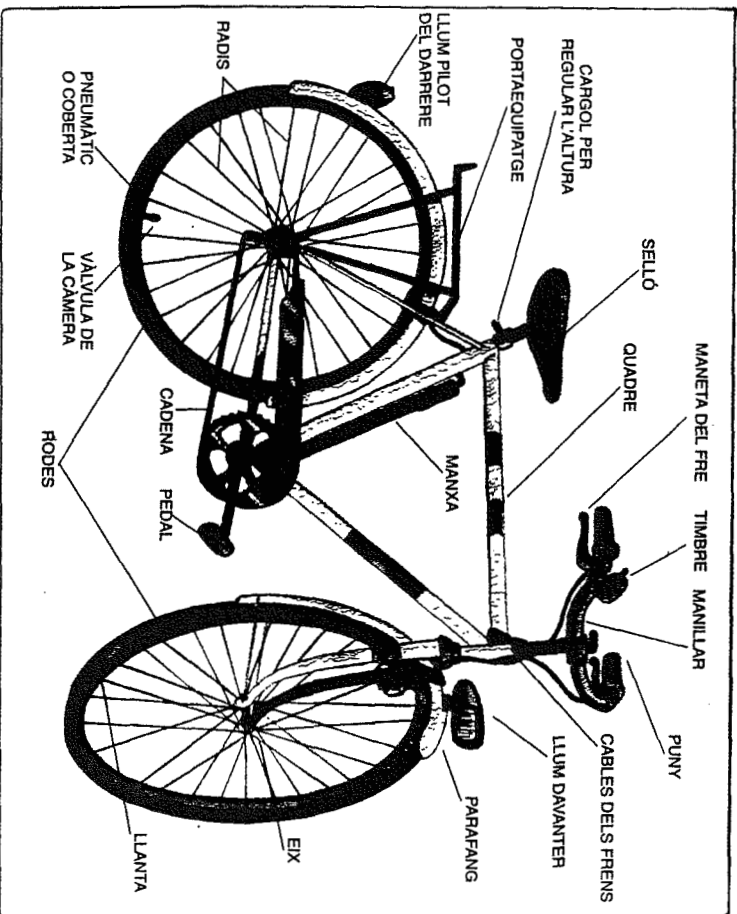
3. **Et sents més fort quan vas en bicicleta?**

1. Has de conèixer la bicicleta

1.1 Els elements de la bicicleta

Avui dia, gairebé tots els nens i les nenes de la teva edat tenen una bicicleta o bé tenen ocasió de conduir-ne alguna en un moment o altre. Cal que aprenguis, doncs, a ser un bon conductor, que vol dir conèixer bé els elements de la bicicleta i les normes de conducció més importants.

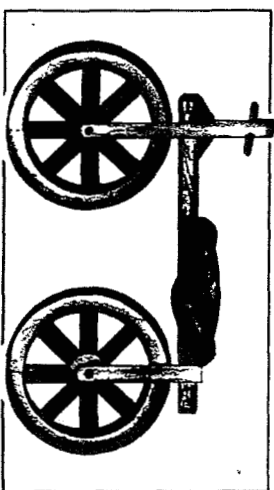
La bicicleta consta d'aquests elements:

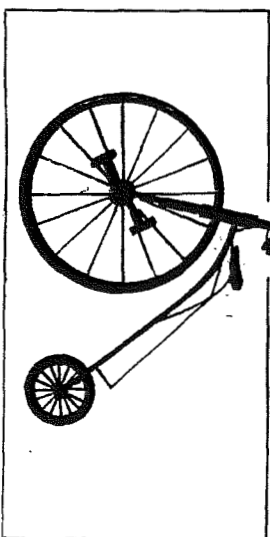
1. En un full o a la teva llibreta explica per a què serveix cada un d'aquests elements que formen part de la bicicleta. Si ho has dubtes, pots preguntar-ho als teus pares, als mestres o bé a un mecànic.

1.2 Història de la bicicleta

Les bicicletes no sempre han tingut aquesta forma, ni han constat dels elements esmentats. Els primers mecanismes antecessors de la bicicleta van sorgir fa uns dos-cents anys.

BICICLETA DE SIVRAC

BICICLETA DE MICHAUX

La bicicleta de P.L.E. Michaux (1860) incorporava uns pedalls a la roda del davant. D'aquesta manera, s'aconseguí fer-la més mòbil i una mica més ràpida. Per assolir una major rapidesa es va pensar a construir una roda davantera més gran, però aleshores es veié que també era més inestable.

El principal invent relacionat amb la bicicleta ha estat la transmissió per cadena (Harry J. Lawson, 1879). Després s'hi han incorporat altres millores tècniques, però han repercutit poc en l'estructura i la forma actuals.

La bicicleta des del seu naixement s'ha arrelat en les societats, independentment del seu nivell industrial i de les seves característiques socials.

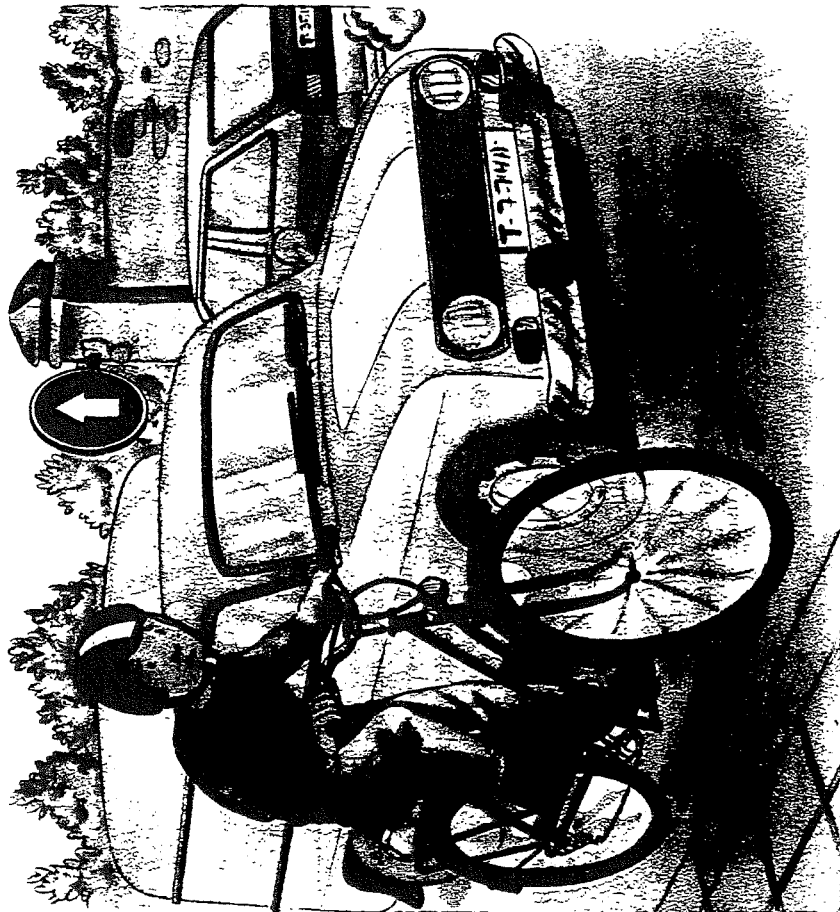
1. Pensa a què és degut el creixent interès per la bicicleta:
  - Per fer exercici físic i poder mantenir-se en forma.
  - Per divertir-se, poder passejar, visitar llocs interessants, etc.
  - Com a mitjà de transport per anar al treball, a l'escola, a comprar, etc.
  - Per estalviar diners en el transport (no gasar benzina, carbó, etc.) ja que funciona amb la nostra energia física.
  - Per ser un mitjà de transport no contaminant.
2. Tu, ¿per quins d'aquests motius la utilitzes?

1.3 Aspectes negatius de la bicicleta

A vegades la bicicleta pot tenir aspectes negatius, com aquests:

- És poc ràpida a les ciutats grans, on els desplaçaments acostumen a ser llargs.
- És incòmoda als llocs on hi ha moltes pujades i baixades.
- Requereix un notable esforç físic, que no tothom pot realitzar.
- És poc estable i disposa de poca protecció, i no sempre hi ha vials especials per circular-hi.

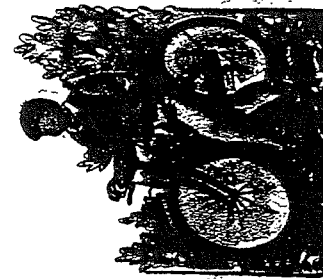
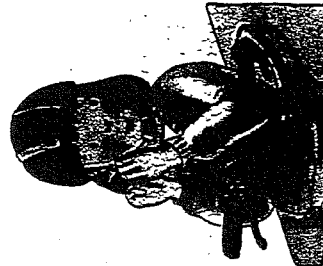
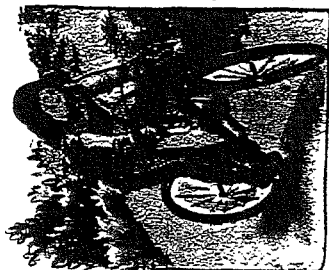
Tot això fa que hi hagi un risc elevat de sofrir accidents de consideració.

2. Normes per utilitzar les bicicletes

2.1 Algunes normes per circular amb bicicleta

Recorda aquestes normes:

Procureu no transitar per vies o per carrers amb molt de trànsit.

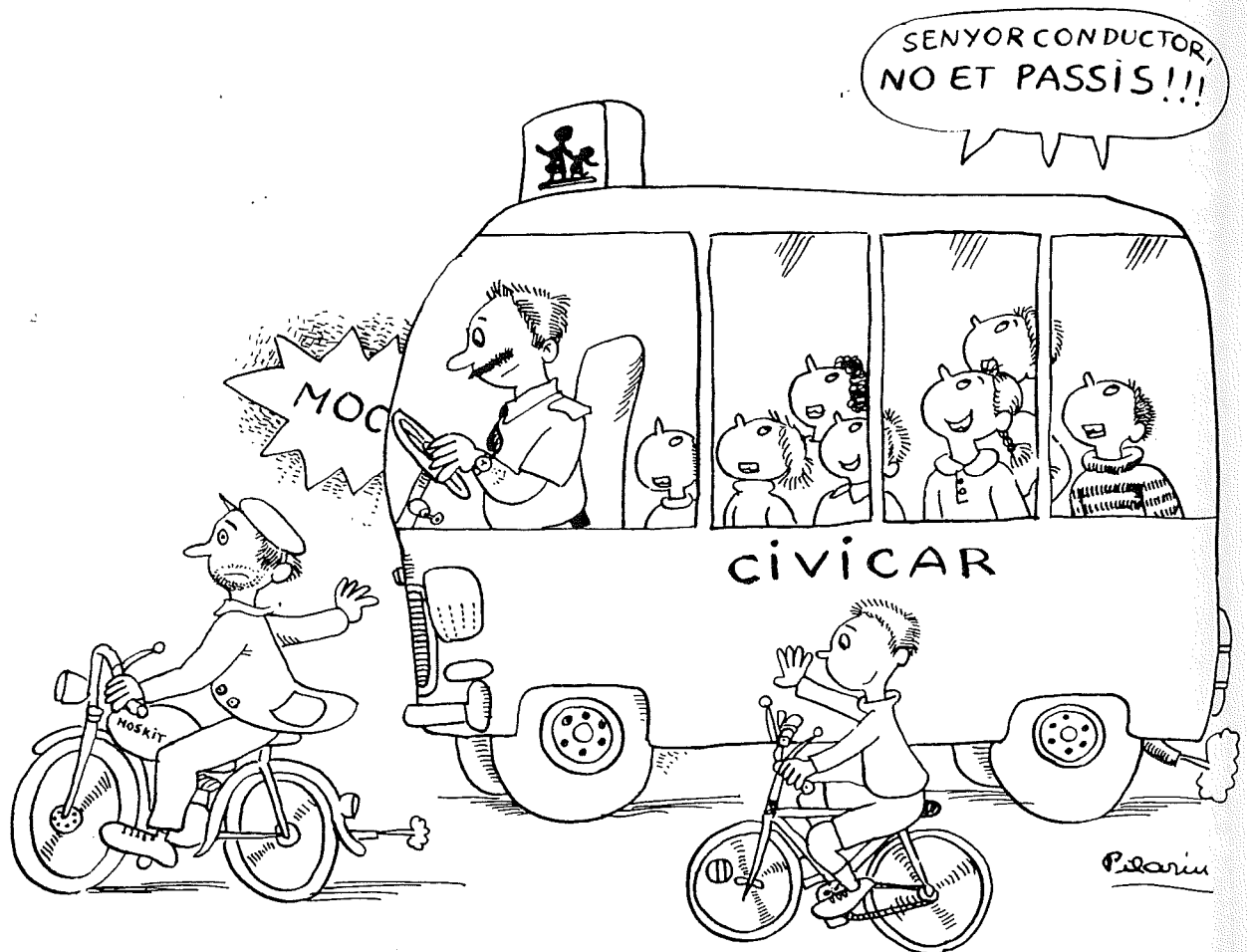
Recordau que cal usar sempre el casc per protegir-se el cap.

Quan circulis en bicicleta has de seguir unes normes perquè no et passi res:

- Vés sempre per la teva dreta, tan a prop com puguis de la vorera o voral dret.
- Circula en línia recta, sense fer ziga-zagues.
- Quan vagis amb els amics, heu de circular en filera, un darrera l'altre, i mai de costat.
- Fixa't bé en els senyals de circulació i fes el que t'indiquen.
- En arribar a una cruïlla no senyalitzada, té prioritat el vehicle que ve per la teva dreta.
- Pensa que hi ha altres conductors. Els has de fer senyals amb prou temps, doblegant el braç quan vulguis girar a la dreta o a l'esquerra.
- Has de conservar la bicicleta en bon estat, i per això cal revisar-la periòdicament o reparar-la quan calgui.

Pensa que quan portes una bicicleta potser et sentis més poderosa o poderós. Però la bicicleta serveix per desplaçar-se, no per córrer. Procura circular amb molt de compte, perquè si no et pots fer mal o en pots fer als altres.

1

Lamina 1

Es començarà amb una conversa col·lectiva per expressar quina és la manera de comportar-se quan es viatja amb autocar.

Quan hagi quedat clar aquest aspecte, el/la mestre/a farà fixar l'atenció dels alumnes en l'autocar de la lamina i els farà respondre oralment preguntes d'aquest tipus:

- Els nens i les nenes estan asseguts?
- Com haurien d'estar?
- Què estan fent?
- On deuen anar?
- Per què diuen "senyor conductor, no et passis, ja'?"
- Molesten el conductor?
- Què s'ha descaidat de fer el conductor de l'autocar abans de començar el viatge?
- Per què fa sonar la botzina?
- El motorista fa cara d'espantat, per què?
- S'ha descaidat de posar-se alguna cosa important?
- Què fa el nen que va amb bicicleta?
- És perillós?
- Per què?
- Hauria de portar casc?
- Què vol dir el dibuix que porta l'autocar a la part del davant del sostre?
- Per a què serveix?

Per acabar, els alumnes poden acolorir el dibuix.

BUXÓ, M.J.-TORRIJOS, F (s.a.): *Qui coneix els nens, sap protegir-los.* Barcelona: Winterthur.

QUIEN CONOCE A LOS NIÑOS, SABE PROTEGERLES

winterthur

L'objectiu d'aquesta activitat es fer veure als nens i a les nenes que els senyals de trànsit ens indiquen com cal actuar a l'hora de circular. Hi ha senyals dirigits al conductor o la conductora d'un vehicle, i d'altres als vianants.

• Caldrà fer-los observar quins són els senyals de trànsit que troben en el seu trajecte de casa a l'escola.

Cadascú dibuixarà els que hagi observat. A continuació es farà una classificació segons la forma que tingui el senyal de trànsit, i es deduirà la indicació que comporta la forma d'acord amb la seva finalitat.

TRIANGLE	PERILL	
RODONA VERMELLA	PROHIBICIÓ	
RODONA BLAVA	OBLIGACIÓ	
QUADRAT	INFORMACIÓ	

En aquesta activitat s'ha d'aprendre a llegir diversos senyals i saber en quin context es poden trobar.

28

• Inventar-se senyals aplicant els codis apresos i explicar on es poden trobar i per a què poden servir. Poden ser senyals per expressar:

- És obligatori estar content
- Està prohibit barallar-se
- Perill, es juga a pilota
- Aquí tothom és feliç

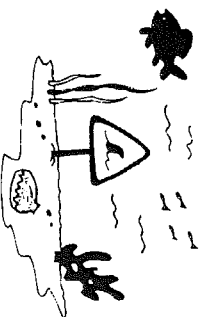
Hi ha d'altres senyals, en llocs públics, per indicar-nos què cal fer.

• Tots els dies a la platja oneja una bandera de diferent color segons l'estat de la mar. Esbrinar quins són aquests colors i què vol dir cadascun.

• Dissenyar uns senyals, d'acord amb la significació de la forma, per a cadascuna d'aquestes normes d'una piscina:

- És aconsellable caminar amb xanquetes
- Prohibit empènyer
- Prohibit córrer al voltant de la piscina
- És obligatori portar casquet de bany
- És perillós capbussar-se sense mirar on caus
- És perillós fer castells humans

• Fer el mateix, referit a la cambra de bany, per detectar i prevenir possibles accidents.

29

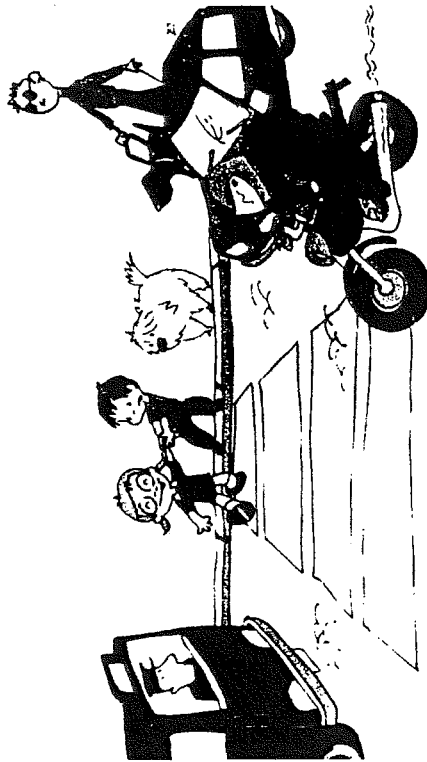
En aquesta activitat es treballen les actituds que cal adoptar per evitar situacions de perill a l'hora d'anar pel carrer.

• S'observa amb atenció una il·lustració o una fotografia similars al dibuix de la pàgina 43 i es plantegen les preguntes següents:

- Què volen fer aquest nen i aquesta nena?
- Per quin motiu el nen agafa la nena pel braç?
- Què poden pensar les persones que conduïxen?
- Es demana als nens i nenes que s'imaginin per un moment que són els protagonistes del dibuix i, per parelles, inventin el diàleg que podrien mantenir.
- Què faran els nens?
- Com actuaran els diferents conductors?
- Es pot crear alguna situació de perill? Per què?

Finalment, es pensa en els trajectes que acostumen a fer per anar a l'escola, a comprar o a casa d'algun amic o d'alguna amiga.

- Es tracta de carrers amb molt de trànsit?
- Hi ha llocs més segurs que altres per traspassar els carrers? Quins són? Els utilitzen?
- Com es poden evitar les situacions de perill?

42

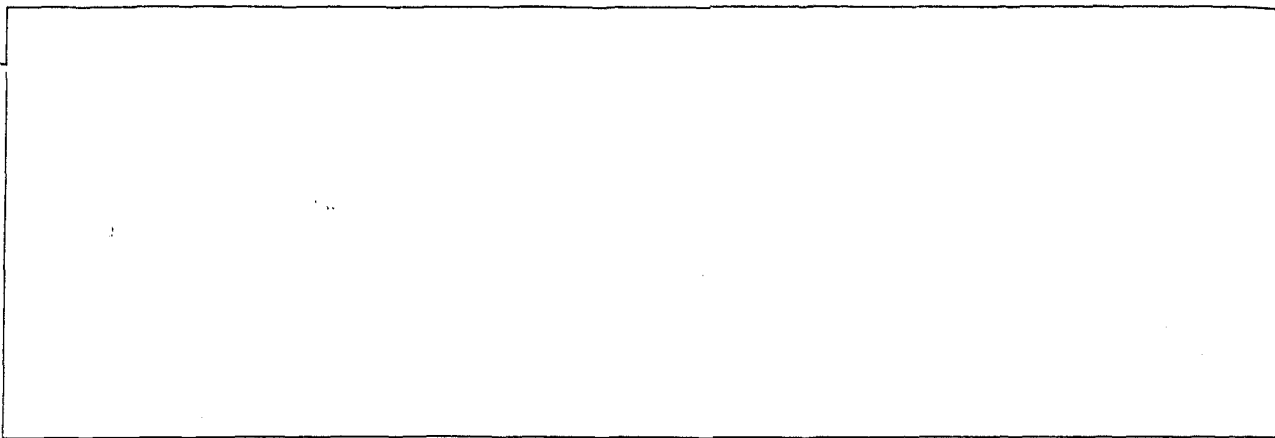
43

Dibuix a partir d'un diàleg

Llegeix el text que hi ha sota el requadre. Pensa quines persones ho diuen, com són, com van vestides, què estan fent, on es troben, què hi ha a la vora...

Dibuixa-ho.

- On aneu?
- A fer un tomb fins al riu. Vols venir?
- Sí, però la meva bicicleta té les rodes desinflades.
- Doncs inflem-les. Algú porta manxa?

12

Dibuix a partir d'un diàleg

La finalitat d'aquesta activitat és que els alumnes comprenguin diferents situacions de circulació viària que es donen al seu entorn i que sàpiguen quina és la manera correcta de relacionar-se amb les persones que hi troben i d'adreçar-s'hi. Es recomana iniciar l'activitat amb la lectura, en veu alta, del text. Com que es tracta d'un diàleg, es pot llegir per parelles, i, un cop comprès, es pot escenificar. D'aquesta manera, es crearà un ambient favorable per estimular la imaginació de cada alumne, que es reflectirà finalment en el dibuix que faran a partir del diàleg. Perquè tot plegat funcioni, convé comentar a quin lloc passa el diàleg, en quin moment del dia, quins elements hi ha, quins personatges...